

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

БАТАМАНЮК-ЗЕЛІНСЬКА УЛЯНА ЗЕНОВІЇВНА

УДК 338.45:334.72:621

**ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ МЕХАНІЗМІВ ІНТЕГРАЦІЙНОЇ
ВЗАЄМОДІЇ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ УРАХУВАННЯМ КОН'ЮНКТУРИ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Тернопіль – 2016

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Національному університеті "Львівська політехніка"
Міністерства освіти і науки України

**Науковий
консультант:**

доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
Римар Микола Васильович,
Національний університет "Львівська політехніка",
професор кафедри екологічної політики та менеджменту
природоохоронної діяльності;

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор,
академік Академії економічних наук,
академік Академії наук Вищої школи України,
Череп Алла Василівна,
Запорізький національний університет,
декан економічного факультету;

доктор економічних наук, професор,
Крейдич Ірина Миколаївна,
Національний технічний університет України
"Київський політехнічний інститут",
в.о. завідувача кафедри теоретичної та
прикладної економіки;

доктор економічних наук, професор,
Карачина Наталія Петрівна,
Вінницький національний технічний університет,
завідувач кафедри менеджменту та моделювання
в економіці.

Захист відбудеться «__» вересня 2016 р. о __ год. на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 58.052.05 у Тернопільському національному університеті імені
Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України за адресою: 46008, м. Тернопіль,
вул. Білогірська, 50, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Тернопільського національного
університету імені Івана Пулюя за адресою: 46001, м. Тернопіль, вул. Руська, 56.

Автореферат розісланий «__» серпня 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.М. Мельник

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Акцентуючи увагу на формуванні сучасного типу економіки, слід визнати, що її становлення нерозривно пов'язане із новими моделями ведення бізнесу й новітніми тенденціями розвитку підприємницького середовища. Це передбачає зміни в організаційно-правових та економічних формах підприємницької діяльності і потребує нових механізмів активізації ділової активності вітчизняних підприємств, впровадження яких дало б змогу забезпечити зростання обсягів виробництва продукції та сприяло б підвищенню конкурентоспроможності вітчизняного виробника. Обраний Україною стратегічний напрям інтеграції у європейський економічний простір, за таких умов, стає найбільшим викликом для підприємств вітчизняної промисловості. Світова практика засвідчує, що процеси інтеграційної взаємодії стали визначальними рисами збалансованої економіки, сприяють інтернаціоналізації фінансово-господарської діяльності та підвищенню ділової активності суб'єктів підприємництва. Створення інтеграційних структур зумовлює транснаціоналізацію виробництва, передбачає концентрацію капіталу та виробничих потужностей, інтеграцію підприємств із багатогалузевим профілем діяльності, що доволі проблематично в умовах нестабільної економічної ситуації, яка склалася в країні. Сьогодні практично не формалізовано проблеми формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням впливу кон'юнктури підприємницького середовища. Потреба у дослідженні цієї комплексної наукової проблеми зумовлена необхідністю ринкових реформ у національній економіці.

Теоретичною основою дослідження особливостей інтеграційних процесів стали праці класиків економічної теорії Вінслава Ю., Вірсема Ф., Кантільйона Р., Кондратьєва М., Макконнелла К., Мізеса Л., Мінцберга Г., Райффайзена Ф., Рікардо Д., Сея Ж.Б., Сміта А., Туган-Барановського М., Прахалада К., Чаянова О., Шумпетера Й. та ін., в яких набули розвитку ідеї інтеграції.

Теоретичним та практичним засадам інтеграційної взаємодії підприємств, проблемам розвитку інтеграційних процесів та створенню інтеграційних формувань присвячені праці Азоева Г., Амоші О., Андрушківа Б., Ансоффа І., Бажала Ю., Білоруса О., Вальтера Ж., Варналія З., Воронкової А., Гаєця В., Гальперіна С., Гейця В., Градова А., Гуцала І., Дайкера Д., Долішнього М., Друкера П., Дудара Є., Зечмістера Е., Зінов'євої І., Кадієвського В., Карачини Н., Кизима М., Кирич Н., Князя С., Крейдич І., Крикавського Є., Крупки М., Кузьміна О., Лук'янової В., Мельник О., Мних О., Мокія А., Панухник О., Петровича Й., Пилипенка А., Піннінгса Й., Погайдак О., Пономаренка В., Портера М., Римара М., Стадник В., Томпсона А., Устенка С., Фатхундінова Р., Хомина П., Череп А., Чумаченка М., Чухна А., Чухрай Н., Шкільняка М., Щербакова О., Юданова А. та ін.

Позитивно оцінюючи наукові надбання вітчизняних і зарубіжних вчених, треба відмітити, що відсутні комплексні наукові дослідження з проблем інтеграції промислових підприємств. Існуючі теоретико-методологічні та прикладні напрацювання у сфері теорії інтеграції, а також методики параметризації підприємницького середовища характеризуються фрагментарністю. У зв'язку з цим виникає об'єктивна потреба створення теоретико-методологічного підґрунтя та обґрунтування практичних рекомендацій щодо формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана в межах наукових досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка під час роботи над держбюджетними темами: "Фінансовий механізм раціонального використання і відтворення природних ресурсів" (номер державної реєстрації – 0106U005419), у межах якої запропоновано модель інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища, сформованого екологічною, економічною та соціальною складовими, що створює умови для збалансованого розвитку промислових підприємств; "Реформування податкової політики та її роль у формуванні доходів бюджетів для забезпечення сталого регіонального розвитку" (номер державної реєстрації – 0109U004033), у контексті якої, з метою уніфікації для цілей оподаткування, розроблено критерії розмежування промислових підприємств із урахуванням вимог ЄС; "Бюджетний механізм формування і використання фінансових ресурсів регіону" (номер державної реєстрації – 0110U000831), де представлено використання механізмів бюджетного фінансування інвестиційних проектів, пов'язаних із розвитком підприємницької діяльності (довідка про впровадження від 29.04.2016 № 2051-В).

Результати досліджень використано під час виконання науково-дослідних тем наукового журналу "Економіка і фінанси": "Підвищення ефективності управління підприємствами різних організаційно-правових форм в умовах фінансово-економічної нестабільності" (номер державної реєстрації ДР 0114U006193), де автором обґрунтовано формування та використання механізму державно-приватного партнерства для співробітництва територіальних громад у сфері реалізації спільних інвестиційних проектів промислового розвитку територій та розширення доступу суб'єктів промислового підприємництва до ринку муніципальних запозичень, запропоновано шляхи активізації цієї співпраці (довідка про впровадження від 12.01.2016 № 28); "Проблеми соціально-економічного розвитку підприємництва" (номер державної реєстрації ДР 0114U006191), в межах якої автором розроблено рекомендації щодо обґрунтування концепції формування та використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств на основі оцінки параметрів інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища (довідка про впровадження від 17.02.2016 № 16); "Формування та вдосконалення механізму сталого розвитку економічних систем"

(номер державної реєстрації ДР 0114U006192), у якій розроблено пропозиції щодо вибору методів управління інтеграційним об'єднанням підприємств, що передбачають застосування механізму регулювання виробничо-господарської діяльності інтегрованих до нього суб'єктів промислового підприємництва із збереженням ступеня юридичної та економічної самостійності (довідка про впровадження від 17.02.2016 № 17).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є розроблення концептуальних, методологічних і методико-прикладних засад формування та використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища.

Досягнення поставленої мети дослідження зумовило необхідність визначення і вирішення таких завдань:

- розвинути категоріально-понятійний апарат формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища;
- виділити кон'юнктуру утворювальні фактори інтеграційності підприємницького середовища та встановити їх вплив на інтеграційну взаємодію суб'єктів підприємницької діяльності;
- розробити методичний інструментарій до оцінки впливу параметрів інтеграційності підприємницького середовища на ділову активність промислових підприємств;
- ідентифікувати складові механізму інтеграційної взаємодії підприємств та запропонувати метод його побудови із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища;
- сформулювати модель інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища та визначити його чинники для використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств;
- удосконалити параметри розмежування промислових підприємств за критеріями ЄС із метою уніфікації;
- обґрунтувати стратегію інтеграційної взаємодії підприємств та механізми її реалізації в умовах зміни кон'юнктури підприємницького середовища;
- удосконалити теоретико-методологічні засади оцінювання потреби участі суб'єкта підприємництва у господарському об'єднанні в процесі формування механізму інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища;
- обґрунтувати концепцію механізму інтеграційної взаємодії підприємств на основі побудови моделі інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища;
- розробити організаційно-інституційний механізм інтеграційної взаємодії підприємств, що базується на засадах державно-приватного партнерства та міжрегіонального співробітництва;

- розвинути практику використання механізмів інтеграційної взаємодії через застосування організаційно-економічних моделей побудови взаємовідносин між підприємствами на основі використання принципів незалежного співробітництва та договірної співпраці;
- розвинути теорію інтеграційних процесів шляхом обґрунтування наукових положень щодо організації інтеграційних взаємовідносин підприємств для збереження самотності, національних традицій і потенціалу малого та середнього підприємництва.

Об'єктом дослідження є процеси формування та використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні, методичні та прикладні засади формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою роботи стали фундаментальні положення економічної теорії, сучасних концепцій теорії інтеграції та управління, методології державного регулювання підприємницької діяльності, наукові надбання провідних учених з проблем економіки і управління підприємствами. Для досягнення визначеної мети та розв'язання поставлених завдань використано сукупність принципів, прийомів наукового пізнання і методів дослідження. Зокрема, загальнотеоретичних, спеціальних та міждисциплінарних методів: *системний* – для формування концепції механізму інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища і визначення параметрів інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища (підрозділи 1.1, 3.3); *узагальнення* – для визначення суті категорій досліджуваної проблеми та їх місця в структурі понятійно-термінологічної системи економічної теорії і управління підприємствами (підрозділ 1.1); *абстрактно-логічний* – для обґрунтування сутнісної характеристики механізму інтеграційної взаємодії підприємств та теоретико-методологічних засад його побудови (підрозділи 3.3, 3.4); *аналізу та синтезу* – для діагностики соціально-економічних та техніко-технологічних параметрів підприємницького середовища (підрозділ 2.4); *моделювання і прогнозування* – для вибору моделі використання механізму інтеграційної взаємодії підприємств і прогнозування параметрів кон'юнктури підприємницького середовища (підрозділи 2.4, 4.3, 5.4); *системно-еволюційний підхід* – для теоретичного аналізу системи поглядів на процеси інтеграційної взаємодії підприємств із метою виявлення інтеграційних рис підприємницького середовища (розділ 1); *інституціональний підхід* – для виявлення закономірностей, основних проблем розвитку вітчизняних промислових підприємств і обґрунтування необхідності використання методів інтеграційної взаємодії між суб'єктами великого та малого (середнього) підприємництва (підрозділи 5.1, 5.2); *функціональний аналіз* – для обґрунтування інтеграційних

напрямів у підприємництві (підрозділи 4.4, 5.2); *компаративний аналіз* – для дослідження розвитку корпоративного підприємництва в Україні та за кордоном (підрозділи 3.1, 4.2); *семантичний аналіз* – для уточнення основних категорій і понять теорії інтеграції (підрозділи 1.1, 4.1); *статистичний аналіз* – для аналізу показників ділової активності промислових підприємств та оцінки тенденцій інтеграційної взаємодії суб'єктів підприємництва (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 3.2); *морфологічний аналіз* – для уточнення складу понятійно-категорійного апарату за проблемою (усі розділи дисертації); *графічний* – для відображення теоретичного і методичного матеріалу дисертації.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі та нормативно-правові акти з питань економічної інтеграції, модернізації економіки, державної промислової політики, матеріали Державної служби статистики України, звітні дані Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державного агентства з питань електронного урядування України, офіційні публікації міжнародних організацій, Інтернет-ресурси, наукові праці українських та закордонних вчених, власні аналітичні розрахунки. Інформацію оброблено за допомогою сучасних комп'ютерних технологій.

Наукова новизна отриманих результатів і обґрунтованих автором положень та рекомендацій полягає у концептуальному вирішенні науково-прикладної проблеми формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища. Наукові результати, які характеризують новизну дослідження полягають у такому:

вперше:

- висунуто концепцію формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища, яка гармонізує інтереси суб'єктів підприємницької діяльності та базується на моделі формування інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища, як системи складових збалансованого розвитку підприємств, які сформовані екзогенними та ендогенними факторами впливу, що мають ознаки інтеграційності;
- сформовано модель інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища на основі виявлення системних характеристик його технологічних, економічних, інституційних та географічних факторів, що дає змогу визначити прийнятний аналітичний інструментарій для проведення діагностики параметрів інтеграційності підприємницького середовища із метою використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємствами;
- запропоновано метод побудови механізму інтеграційної взаємодії підприємств через виокремлення його характерних елементів (мети, завдань, принципів і критеріїв формування та методів, моделей, зв'язків і

результативних показників його використання), що є спільними для будь-якої організаційно-правової форми господарського об'єднання підприємств і підприємницького середовища, у якому це об'єднання функціонує;

- розроблено методичний інструментарій оцінювання впливу параметрів інтеграційності підприємницького середовища на ділову активність промислових підприємств;

удосконалено:

- механізми реалізації стратегій інтеграційної взаємодії підприємств, що, на відміну від існуючих, дозволяють забезпечити вищу ефективність маневрування матеріальними і нематеріальними грошовими потоками підприємств у межах господарських об'єднань із урахуванням зміни кон'юнктури підприємницького середовища;
- наукові засади регулювання підприємницької діяльності щодо удосконалення регуляторної політики, які базуються на основі розроблення організаційно-інституційного механізму інтеграційної взаємодії підприємств і, на відміну від уже існуючих, реалізуються через поширення державно-приватного партнерства та міжрегіонального співробітництва;
- критерії розмежування промислових підприємств, що, на відміну від існуючих, дають змогу уніфікувати параметри деталізації розподілу суб'єктів підприємництва за розмірами із врахуванням виду їх економічної діяльності та критерію незалежності;
- теоретико-методологічні засади оцінювання потреби участі підприємства у господарському об'єднанні при формуванні механізму інтеграційної взаємодії, що, на відміну від існуючих, базуються на уточненому поетапному процесі визначення і перевірки забезпечення ступеня самостійності суб'єкта підприємницької діяльності – потенційного учасника господарського об'єднання, на основі результатів моніторингу і оцінки факторів інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища;

набули подальшого розвитку:

- категоріально-понятійний апарат формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств (інтеграційна взаємодія, інтеграційно орієнтоване підприємницьке середовище, риси інтеграційності факторів підприємницького середовища тощо), який, на відміну від існуючих передбачає уточнення сутнісних ознак, категорій і понять та взаємозв'язків між ними;
- положення щодо організації інтеграційних взаємовідносин підприємств, які, на відміну від існуючих, передбачають дотримання критеріїв фінансової незалежності учасниками інтеграційної взаємодії і ґрунтуються на збереженні самобутності, національних традицій і потенціалу малого та середнього підприємництва;
- моделі побудови взаємовідносин між підприємствами на основі

використання принципів договірної співпраці, яка, на відміну від існуючих, характеризує економічні зв'язки між підприємствами не з погляду домінуючого впливу, а з позиції забезпечення участі у виробничо-господарських зв'язках кожного суб'єкта інтеграційної взаємодії із перспективою створення виробничих, торговельних та інших комерційно-підприємницьких структур;

- положення теорії інтеграційних взаємовідносин, які, на відміну від уже існуючих, передбачають виділення кон'юктуро утворювальних факторів підприємницького середовища, що характеризують його інтеграційність і створюють передумови формування та використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств.

Практичне значення отриманих результатів полягає у широких можливостях застосування результатів дослідження щодо формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юктури підприємницького середовища.

Висновки та результати наукового дослідження щодо підвищення ділової активності суб'єктів підприємницької діяльності на основі використання організаційно-інституційних механізмів у сфері інтеграційної взаємодії підприємств через поширення державно-приватного партнерства та міжрегіонального співробітництва знайшли відображення у наукових розробках, цільових програмах і методичних нормативних документах.

Розроблені методи, моделі, механізми і технології, що складають прикладний інструментарій запропонованої концепції формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юктури підприємницького середовища, яка гармонізує інтереси суб'єктів підприємницької діяльності та базується на моделі формування інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища впроваджено у діяльність Львівської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 21.04.2016 № 1-21-1048) та Львівської міської ради (довідка про впровадження від 18.04.2016 № 4-2301-304).

Результати наукового дослідження використовуються в ПАТ "Харківський тракторний завод імені С. Орджонікідзе" для ідентифікації змін підприємницького середовища на основі застосування визначених ідентифікаторів його оцінки (довідка про впровадження від 15.02.2016 № 60/29). Результати досліджень щодо формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії промислових підприємств, які ґрунтуються на організаційно-економічних моделях незалежного управління використані у фінансово-господарській діяльності ТОВ "АБ Груп", зокрема під час розробки стратегії розвитку та при оцінці альтернатив можливих сценаріїв діяльності компанії у варіантах реалізації фінансової політики; розроблені автором етапи оцінювання господарської діяльності підприємства розглядаються як методичне забезпечення для прийняття рішень щодо використання механізмів інтеграційної взаємодії із

суб'єктами великого підприємництва (довідка про впровадження від 09.02.2016 № 2016-060). У контексті посилення ділової активності підприємства, на основі використання методики ідентифікації показників впливу кон'юнктури підприємницького середовища, результати досліджень використовуються ТзОВ "Металік-Комплект" (довідка про впровадження від 22.03.2016 № 25/03). Теоретико-методичні підходи до оцінювання ефективності інтеграційної взаємодії у частині запобігання впливу негативних факторів кон'юнктури підприємницького середовища були використані для визначення стратегічних напрямків інноваційної політики при формуванні бізнес-плану ПАТ "Іскра" (довідка про впровадження від 27.05.2016 № 37/08). Результати дисертаційного дослідження, які стосуються формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії промислових підприємств використовуються українсько-німецьким підприємством СП "Електротранс" для ідентифікації ризикових факторів кон'юнктури підприємницького середовища, що створює можливість вибору найбільш прийнятних моделей взаємовідносин за умови інтеграції (довідка про впровадження від 27.05.2016 № 033/1946). Результати досліджень автора щодо застосування моделей інтеграційних взаємовідносин дали змогу оцінити переваги інтеграційної взаємодії на засадах дотримання незалежних позицій в управлінні фінансово-господарською діяльністю ПП НВП "Завод техніки зв'язку і автоматики" (довідка про впровадження від 30.05.2016 № 0530/3).

Наукові результати дисертаційного дослідження використовуються у навчальному процесі Львівського національного університету імені Івана Франка при викладанні дисциплін "Економіка і фінанси підприємства", "Економіка підприємства", "Макрофінансове бюджетування" (довідка про впровадження від 29.04.2016 № 2052-В).

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, що викладені у дисертації, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використано лише ті ідеї і положення, що є результатом індивідуального внеску автора.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження доповідалися і отримали схвальні відгуки на 24-х міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, конгресах та симпозіумах, зокрема: International Scientific-Practical Conference "Modern Transformation of Economists and in the Era of Globalization" (January 29, 2016, Klaipeda: Baltija Publishing), V Міжнародній науково-практичній конференції "Науковий диспут: питання економіки та фінансів" (26 лютого 2016 р., Київ-Будапешт-Відень), The International Scientific and Practical Congress of Economists and Lawyers "Everything in the name of science!" (January 30, 2015, Geneva: Switzerland, Minsk: Republic of Belarus, Odessa: Ukraine), "Перспективи розвитку національної економіки" (12-13 лютого 2016 р., м. Запоріжжя), IV Міжнародній науково-практичній конференції "Розвиток соціально-економічних систем у трансформаційних умовах" (29-30 січня 2015 р.,

м. Бердянськ), Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції "Теоретико-методологічні і науково-практичні засади інвестиційного, фінансового та облікового забезпечення розвитку економіки: економічний дискурс" (22-23 травня 2014 р., м. Кам'янець-Подільський), Міжнародній науково-практичній конференції "Економіка та управління господарським комплексом: теорія і практика сучасності" (27 березня 2014 р., м. Луганськ), Міжнародній науково-практичній конференції "Перспективи економічної інтеграції: бачення наукової молоді" (24-25 квітня 2014 р., м. Одеса), IV Міжнародній науково-практичній конференції "Сучасні тенденції в економіці та управлінні: новий погляд" (14-15 березня 2014 р., м. Донецьк), Міжнародній науково-практичній конференції "Економічне зростання національного господарства" (14-15 червня 2013 р., м. Одеса), VI та VII Міжнародних науково-практичних конференціях "Фінансові механізми активізації підприємництва" (10-11 листопада 2011 р., 7-8 листопада 2013 р., м. Львів), XXIV Міжнародній науково-практичній конференції "Економіка в умовах глобалізації світових економічних процесів" (5-6 квітня 2013 р., м. Львів), Міжнародному науковому симпозіумі "Досягнення сучасної науки" (20-27 лютого 2012 р., м. Одеса), Міжнародній науково-практичній конференції "Актуальні проблеми, шляхи та перспективи розвитку економіки України" (9-10 листопада 2012 р., м. Київ), Міжнародній науково-практичній конференції "Економіко-соціальні аспекти реформування та розвитку України" (30 вересня - 1 жовтня 2011 р., м. Київ), V Всеукраїнській науково-практичній конференції "Сучасні економічні перспективи в умовах сталого розвитку" (22 квітня 2011 р., м. Кіровоград), Міжнародній науково-практичній конференції "Соціально-економічні аспекти реструктуризації регіональної економіки" (1-2 грудня 2011 р., м. Вінниця), Міжнародній науково-практичній конференції "Фінансова безпека та економічне зростання: домогосподарство, підприємство, регіон, держава" (6-7 жовтня 2011 р., м. Полтава), II Міжнародній науково-методичній конференції "Форум молодих економістів кібернетиків: Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід" (6-8 жовтня 2011 р., м. Тернопіль), Всеукраїнській науково-практичній конференції "Формування стратегії розвитку економіки України в умовах європейської інтеграції" (14-15 квітня 2011 р., м. Львів), Міжнародній науково-методичній інтернет-конференції "Важелі і механізми формування сталого розвитку економіки в умовах світової глобалізації" (9-10 грудня 2010 р., м. Тернопіль), Міжнародній науково-методичній конференції "Сучасні проблеми та шляхи їх вирішення в науці, транспорті, виробництві та освіті '2010" (20-27 грудня 2010 р., м. Одеса), III і IV Міжнародних науково-методичних конференціях "Проблеми розвитку фінансової системи України в умовах євроінтеграції" (9-12 жовтня 2005 р., 10-14 жовтня 2007 р., м. Львів).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 68 наукових праць, у тому числі 5 монографій, з них 1 одноосібна, 32 статті у наукових фахових

виданнях, 5 у наукових періодичних виданнях інших держав або виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, з них 3 одночасно належать до наукових фахових видань України, 26 публікацій за матеріалами наукових конференцій та статей в інших виданнях. Загальний обсяг публікацій становить 130,33 друк. арк., з яких 51,27 друк. арк. належать особисто автору.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається із вступу і п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел, що налічує 560 найменувань, викладених на 65 сторінках, 5 додатків на 61 сторінці. Повний обсяг дисертації становить 475 сторінок комп'ютерного тексту, з них 370 сторінок займає основний текст. Робота містить 28 таблиць, 29 рисунків, (12 сторінок – рисунки і таблиці, які повністю займають площу аркушу).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми й об'єктивну необхідність її дослідження, сформульовано мету і завдання роботи, розкрито об'єкт і предмет, а також методи дослідження, визначено наукову новизну та практичне значення отриманих наукових результатів, подано відомості про їх апробацію.

Перший розділ **"Теоретико-методологічні засади формування та використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища"** присвячений вивченню передумов інтегрування суб'єктів підприємництва; визначенню кон'юнктуру утворювальних чинників та рис інтеграційності підприємницького середовища; розробленню концепції інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища для формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств.

З метою уникнення дисбалансів, які спричинені впливом кон'юнктури підприємницького середовища на ефективність господарської діяльності підприємств, висунуто концепцію формування і використання механізмів їх інтеграційної взаємодії, яка гармонізує інтереси суб'єктів підприємницької діяльності та базується на моделі інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища. Розвинуто теоретико-методологічні засади формування інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища для розвитку галузевих виробництв та промислового підприємництва із урахуванням економічної, соціальної та екологічної складових, які характеризують збалансований розвиток підприємств. Встановлено, що підприємницьке середовище характеризується економіко-соціальними, технологічними, географічними та інституційними факторами виділених складових. Водночас ці чинники показують усі аспекти підприємницької діяльності промислових підприємств, враховуючи галузеву специфіку. Кожен з факторів має ознаки, які притаманні відповідному підприємству, що характеризують умови, за яких його господарська діяльність відбувається на засадах збалансованого розвитку.

Основою поглибленого вивчення суті, характерних ознак і критеріїв інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища, виступила розроблена його типологізація за рисами інтеграційності екзогенних та ендогенних чинників. Запропонований структурно-функціональний підхід до його побудови враховує специфіку впливу факторів кожної складової збалансованого розвитку підприємства, розкриває суть інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища як системи та визначає структурні елементи його дослідження у розрізі інтеграційних зв'язків і взаємовідносин між суб'єктами фінансово-господарської діяльності різних організаційно-правових форм (рис. 1).

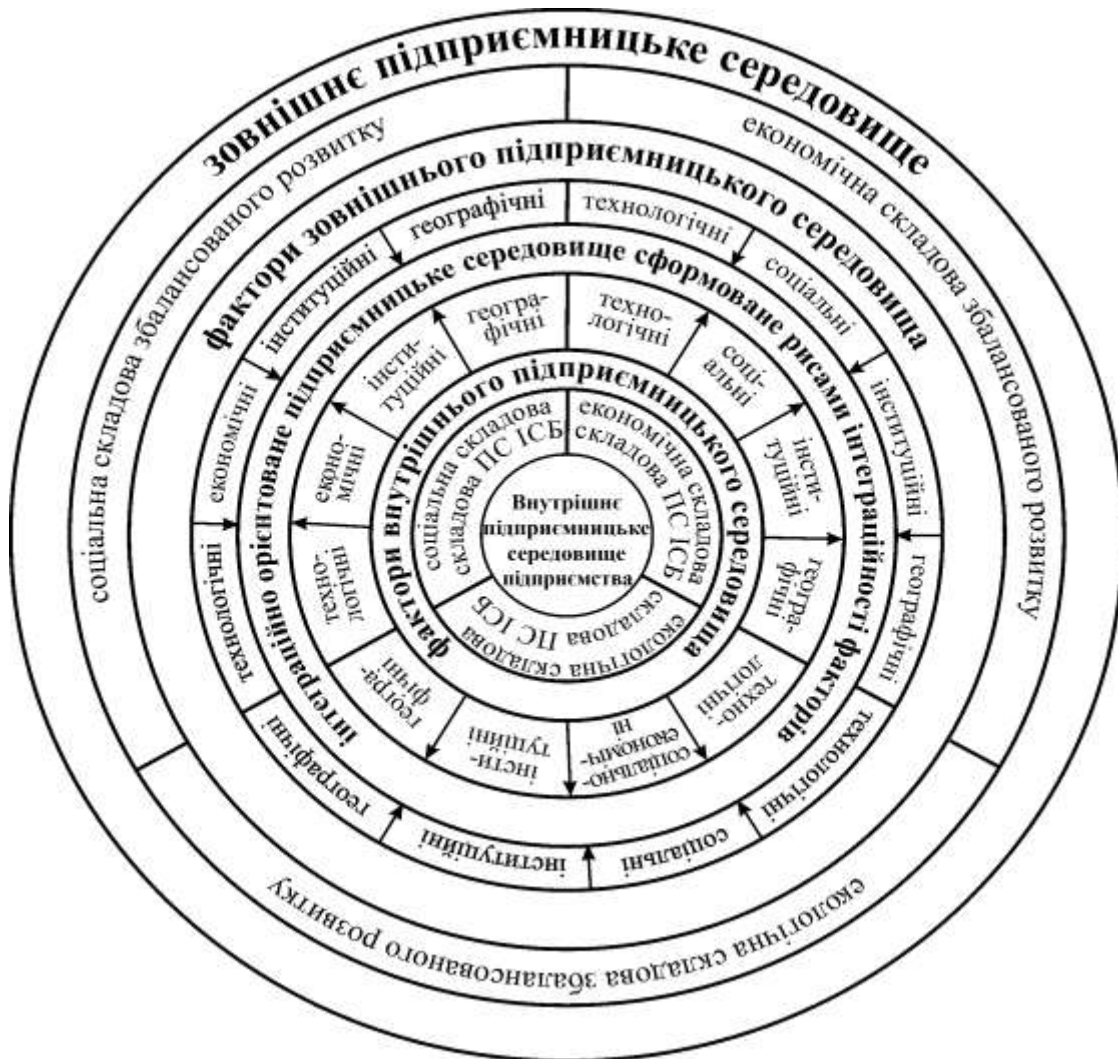

Рис. 1. Модель інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища

Інтеграційно орієнтоване підприємницьке середовище розглянуто як систему управління багатовимірними об'єктами, яка характеризується різними умовами впливу ендогенних та екзогенних чинників та перебуває у постійній динаміці. Запропонований науковий підхід до визначення підприємницького середовища з точки зору інтеграційності його факторів, допускає багатоаспектну класифікацію і типологію інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища, виділяючи його як окремий сегмент правових, соціальних, економічних та інших умов ринкової економіки у процесі активізації темпів економічного зростання та

оптимізації стратегії збалансованого розвитку України в умовах посилення євроінтеграційних процесів. Тому формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств відбувається шляхом визначення кон'юнктуро утворювальних факторів та параметрів інтеграційності підприємницького середовища на підставі встановлених взаємозв'язків між складовими елементами такої системи. Сегментна модель дає змогу розглянути показники ділової активності промислових підприємств у секторіальному розрізі відповідно до пріоритетних напрямків стратегічного розвитку держави з метою ефективного формування та використання суб'єктами підприємництва механізмів інтеграційної взаємодії.

На підставі вищенаведеного зроблено висновок, що інтеграційно орієнтоване підприємницьке середовище – це саморегулююче утворення, яке можна трактувати не як предмет, а як складне динамічне й системне явище. Усі процеси, які відбуваються у цьому середовищі та пов'язані із застосуванням механізмів інтеграційної взаємодії підприємств визначаються як "інтегративні", тобто стосуються інтеграції у будь-якому її прояві. Визначальною на теперішньому етапі ринкових змін є побудова такої економічної моделі інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища, що окреслить перспективи розвитку вітчизняної економіки у напрямі євроінтеграційного співробітництва.

У другому розділі **"Аналітична оцінка впливу кон'юнктури підприємницького середовища на ділову активність промислових підприємств"** представлено методичний інструментарій для встановлення взаємозалежностей між параметрами підприємницького середовища та показниками ділової активності промислових підприємств.

Розроблені регресійні моделі свідчать про залежність виділених технологічних, соціально-економічних, інституційних та географічних чинників, які, водночас, і формують умови зовнішнього впливу на підприємства, і визначаються показниками їх ділової активності. В основі проведеного регресійного моделювання лежать завдання оцінки, які дали змогу визначити проблемні ніші вітчизняного підприємницького клімату, перспективні можливості підвищення його сприятливості та безпечності для активізації ділової активності промислових підприємств у пріоритетних і стратегічно важливих галузях національної економіки, зокрема ДП "Електроважмаш", ДП НВП "Електронмаш", ПАТ "Дизельний завод", ПАТ "Запоріжтрансформатор", ПАТ "Мотор Січ", ПАТ "Турбоатом", ПАТ Кредмаш, ПАТ НДІ "Перетворювач", ПАТ "Харківський тракторний завод імені С. Орджонікідзе", підприємств ДК "Укроборонпром", ПП НВП "Промавтомат", ПП НВП "ЗТЗА", ПрАТ НВК "Гірничі машини", СП "Електротранс", Сумське машинобудівне НВО ім. Фрунзе.

З метою обґрунтування способу побудови та ефективного використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств проведений комплексний економетричний аналіз впливу параметрів інтеграційності підприємницького середовища на ділову активність вітчизняних машинобудівних підприємств за

період 2005-2014 рр. (рис. 2). Виявлено, що чинники зовнішнього підприємницького середовища (n – кількість факторів) в експортно-імпортному, науково-технологічному та інвестиційному напрямках макроекономічного співробітництва ($x_j, j \in n$) позитивно впливають на інституційні, технологічні, економічні та географічні чинники (m – кількість факторів) внутрішнього підприємницького середовища підприємств ($Y_i, i \in m$) – потенційних учасників інтеграційної взаємодії.

У результаті аналізу виявлена залежність обсягів прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) машинобудівних підприємств (Y_1) від інституційних і технологічних чинників внутрішнього підприємницького середовища, яка показує, що зниження на одиницю кількості процедур для започаткування бізнесу (x_1) зумовлює зростання прямих іноземних інвестицій у машинобудівні підприємства на 20,23 млн дол. США, а зниження питомої ваги вартості витрат при реєстрації власності (x_2) на 10% забезпечує приріст інвестицій на 122,2 млн дол. США – адже формування сприятливого ділового клімату за рахунок спрощення регуляторних умов ведення бізнесу виступає поштовхом і для інвестиційної активності іноземних інвесторів. Підвищення темпів зростання витрат на придбання нових технологій (x_3) на 10 % призводить до збільшення прямих іноземних інвестицій у машинобудівні підприємства на 3,6 млн дол. США – це пояснюється тим, що інноваційна активність, яка характеризується зростанням витрат на купівлю нових технологій для виробництва і є ознакою його інноваційної спрямованості, найбільшою мірою стимулює капіталовкладення іноземних інвесторів у розвиток вітчизняного машинобудування.

Залежність обсягів витрат машинобудівних підприємств на інноваційну діяльність (Y_2) від кон'юнктури підприємницького середовища вказує, що підвищення позиції України у рейтингу сприйняття корупції на одиницю (x_4) зумовлює зменшення обсягів таких витрат на 38,33 млн грн. Це підтверджує необхідність вирішення проблеми політичної корупції, що сприятиме не лише полегшенню умов ведення бізнесу для підприємців, але і забезпечить вагомий інвестиційний ресурс машинобудівних підприємств для розвитку їх інноваційної діяльності. Підвищення на день затрат часу на реєстрацію малих (середніх) підприємств, основним видом економічної діяльності яких є машинобудування (x_5), забезпечує зменшення обсягів їх витрат на інноваційну діяльність на 97 млн грн., що підтверджує необхідність подальшого спрощення дозвільної системи регулювання підприємницької діяльності. Зниження економічної свободи в країні (x_6) призводить до зменшення обсягів витрат машинобудівних підприємств на інноваційну діяльність на 289,72 млн грн – адже свобода підприємництва, захист від рейдерства, відкритість економіки сприяють активізації зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності за рахунок доступу до відкритих потоків капіталу, товарів, послуг, трудових ресурсів, інформації, технологій. Підвищення дефіциту

Фактори підприємницького середовища					Ефективність розвитку підприємств
внутрішнього		зовнішнього, за напрямками інституційного забезпечення			
інституційні	економічні	технологічні	географічні	вплив	
Y ₁					Y ₁ = 1267,09 – 20,23x ₁ – 12,22x ₂ + 0,36x ₃ R ² =0,781851
Y ₂	Y ₂				Y ₂ = 24566,26 – 38,33x ₄ – 97,01x ₅ – 289,72x ₆ – 150,42x ₇ R ² =0,596446
Y ₃		Y ₃			Y ₃ = 26121,47 + 8,77x ₈ – 1823,17x ₉ – 118,11x ₁₀ – 218,45x ₁₁ R ² =0,894375
Y ₄	Y ₄				Y ₄ = 28184,08 – 186,39x ₁₂ – 0,69x ₁₃ – 354,65x ₁₄ + 17,52x ₁₅ R ² =0,932917
Y ₅	Y ₅				Y ₅ = 69731,19 – 3264,54x ₁₈ – 216x ₁₉ + 9214,88x ₂₀ + 86,19x ₂₁ R ² =0,917163
Y ₆		Y ₆			Y ₆ = –582,78 – 217,85x ₂₂ + 0,13x ₂₃ + 33,95x ₂₄ R ² =0,805924
Y ₇	Y ₇				Y ₇ = 1727,13 + 0,024x ₂₅ – 5,79x ₂₆ – 13,87x ₂₇ R ² =0,892858
Параметри інтеграційності					

Рис. 2. Вплив параметрів інтеграційності підприємницького середовища на ділову активність машинобудівних підприємств

державного бюджету (x_7) на відсоток у ВВП зумовлює зменшення обсягів витрат машинобудівних підприємств на інноваційну діяльність на 150,42 млн грн., що пояснюється впливом макроекономічних проблем в країні, які супроводжуються відволіканням грошових ресурсів з реального сектору економіки, скороченням соціальних видатків, а отже, і зниженням купівельної спроможності населення тощо.

Залежність обсягів експорту продукції машинобудівних підприємств (U_3) від кон'юнктури підприємницького середовища показує, що збільшення кількості впроваджених нових технологічних процесів (x_8) на одиницю забезпечує збільшення обсягів експорту продукції на 8,77 млрд. дол США. Це підтверджує тісну залежність інноваційної та експортної діяльності машинобудівних підприємств і необхідність подальшої активізації та стимулювання інноваційних процесів. Підвищення питомої ваги вартості витрат при відкритті підприємств у величині доходу на душу населення (x_9) на одиницю призводить до зменшення обсягів експорту машинобудівної продукції на 1823,17 млрд. дол США., а таке ж підвищення позиції України у рейтингу сприйняття корупції (x_{10}) зумовлює зменшення обсягів експорту машинобудівної продукції на 118,11 млрд. дол США. Тобто основні проблеми підприємницького середовища негативно впливають на можливості розвитку експортного потенціалу машинобудівних підприємств. Підвищення державного і гарантованого боргу на відсоток у ВВП (x_{11}) зумовлює зменшення обсягів експорту машинобудівної продукції на 218,45 млрд. дол США. Це пояснюється зростанням податкового навантаження на підприємства, зменшенням обсягів державної підтримки, підвищенням ставок за кредитами, що пов'язане із необхідністю погашення боргових зобов'язань держави.

Залежність від кон'юнктури підприємницького середовища обсягу фінансування інноваційної діяльності вітчизняних машинобудівних підприємств за рахунок власних коштів (U_4) показує, що підвищення податкового навантаження на комерційний прибуток підприємств (на 1% у величині сплачених податків у прибутку) (x_{12}) призводить до зменшення обсягів фінансування їх інноваційної діяльності за рахунок власних коштів на 186,39 млн грн. Рівень оподаткування повинен бути знижений з 54,9% (станом на початок 2015 р.) до 45%. Підвищення питомої ваги вартості витрат для отримання дозволів на будівництво у величині доходу на душу населення (x_{13}) на відсотковий пункт призводить до зменшення обсягів фінансування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств за рахунок власних коштів на 690 тис. грн., а зниження економічної свободи в країні (x_{14}) призводить до зменшення обсягів такого фінансування на 354,65 млн грн. Тобто фінансовий потенціал для розвитку інноваційної діяльності машинобудівних підприємств прямо залежить від основних інституційних чинників підприємницького середовища. Підвищення темпів зростання реальної заробітної плати (x_{15}) на відсотковий пункт зумовлює збільшення обсягів фінансування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств за рахунок

власних коштів на 17,52 млн грн. – адже за рахунок реалізованого платоспроможного попиту на машинобудівну продукцію створюється фінансовий потенціал підприємств для розвитку та активізації їх інноваційної і диверсифікації господарської діяльності. Підвищення темпів зростання інвестицій в основний капітал (x_{16}) на відсотковий пункт забезпечує збільшення обсягів фінансування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств за рахунок власних коштів на 6,03 млн грн., а збільшення кількості банків (x_{17}) на одиницю – на 53,26 млн грн. – адже інвестиційна активність та розвиток банківської інфраструктури є економічними показниками фінансової стабільності підприємств, таким чином створюється резерв інвестиційного та позикового капіталу, що й стимулює фінансування інноваційної діяльності.

Залежність обсягів реалізованої інноваційної продукції машинобудівних підприємств (Y_5) від кон'юнктури підприємницького середовища вказує, що підвищення рівня безробіття населення (x_{18}) на відсоток зумовлює зменшення обсягів реалізованої інноваційної продукції на 3264,54 млн грн. через зниження купівельної спроможності населення. Підвищення рівня облікової ставки НБУ (x_{19}) на 1 % сприяє зменшенню цих обсягів на 216 млн грн. – адже формує передумови для здорожчення кредитних ресурсів, а тому створює умови для погіршення фінансових результатів та інвестиційних можливостей для розвитку інноваційного виробництва та створення нових робочих місць. Зростання питомої ваги витрат на придбання машин та обладнання, які пов'язані із впровадженням інновацій (x_{20}) на відсоток у ВВП, зумовлює збільшення обсягів реалізованої інноваційної продукції такими підприємствами на 9214,88 млн грн., що є об'єктивним підтвердження активізації інноваційного розвитку вітчизняних машинобудівних підприємств. Зростання вантажообороту (x_{21}) на 1 млрд. т км забезпечує збільшення обсягів реалізованої ними інноваційної продукції на 86,19 млн грн – адже інфраструктура для вантажних перевезень є основним чинником забезпечення реалізації інноваційної продукції підприємств машинобудування.

Залежність кількості машинобудівних підприємств (Y_6) від кон'юнктури підприємницького середовища показує, що підвищення рівня тіньової економіки (x_{22}) на 1 % у ВВП сприяє зменшенню кількості підприємств на 217 одиниць. Приріст прямих іноземних інвестицій (x_{23}) на 1 млрд дол. США зумовлює збільшення кількості машинобудівних підприємств на 130 одиниць, тобто іноземне інвестування виступає вагомим каталізатором збереження промислового підприємництва. Зростання вантажообороту (x_{24}) на 1 млрд. т км забезпечує збільшення кількості машинобудівних підприємств на 34 одиниці, так як питання розвитку транспортної інфраструктури є визначальними при обґрунтуванні рішень щодо створення підприємств у пріоритетних галузях економіки України.

Залежність кількості зайнятих працівників на машинобудівних підприємствах (Y_7) від кон'юнктури підприємницького середовища показує, що приріст прямих іноземних інвестицій (x_{25}) на 1 млрд дол. США зумовлює збільшення кількості

зайнятих працівників на 24 тис. осіб; підвищення позиції України у рейтингу сприйняття корупції (x_{26}) на одиницю (негатив) зумовлює зменшення кількості зайнятих працівників на 5,79 тис. осіб; а підвищення рівня тіньової економіки (x_{27}) на 1 в.п. у ВВП сприяє зменшенню їх кількості на 13,87 тис. осіб.

Проведене моделювання залежності ділової активності промислових підприємств від впливу кон'юнктури підприємницького середовища дало змогу визначити параметри його інтеграційності. Це дозволяє виявити основні проблеми та прогнозувати активність промислових підприємств у коротко- та середньотривалому періоді, а також виступає базисом для формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії та розвитку вітчизняного промислового виробництва.

У третьому розділі **"Концептуальні засади побудови та функціонування механізму інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища"** запропоновано метод побудови інтеграційного механізму через виокремлення у його складі характерних елементів, що є спільними для будь-якої організаційно-правової форми господарського об'єднання підприємств і підприємницького середовища у якому це об'єднання функціонує.

Інтеграційне об'єднання представлено об'єктом системи при побудові механізму інтеграційної взаємодії і розглянуто як систему, до складу якої входять суб'єкти, що інтегруються. Інтеграційно орієнтоване підприємницьке середовище виступає суб'єктом системи при побудові механізму інтеграційної взаємодії і розглядається за рисами інтеграційності чинників зовнішнього та внутрішнього підприємницького середовищ, які характерні для поточної діяльності та розвитку підприємств і здатні змінювати умови їх утворення та функціонування. Поняття підприємницького середовища розглянуто із позицій системного підходу. Наявність спільних компонентів обох систем зумовлює закономірності та особливості процесу побудови механізму інтеграційної взаємодії підприємств (табл. 1).

Таблиця 1

Структурно-функціональна модель побудови механізму
інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури
підприємницького середовища

Структур- ний елемент	Ознаки елементів	
	Інтеграційне об'єднання – об'єкт	Інтеграційно орієнтоване підприємницьке середовище – суб'єкт
1	2	3
Формування		
Мета	отримання прибутку, підвищення конкурентоспроможності продукції, доступ до ресурсів, використання переваг малих (середніх) підприємств у сфері виробничих	формування підприємницького клімату, інтернаціоналізація економіки, сприяння розвитку інноваційної діяльності

1	2	3
	і продуктових інновацій	
Завдання	збільшення обсягу продаж, вихід на нові ринки збуту, забезпечення ефективності управління, виявлення ризиків у процесі здійснення усіх видів діяльності, оцінювання та реалізація методів із мінімізації запобіганню і усуненню ризиків, використання новітніх методів інформаційного забезпечення можливих операцій	застосування методів впливу щодо: встановлення політичних та економічних інтересів великих і малих підприємств, запобігання рейдерству, державної підтримки розвитку підприємств пріоритетних галузей промисловості, подолання інфляційних процесів в економіці, виходів на фондові ринки інших держав, умов здійснення зовнішньоекономічної діяльності
Принципи	оцінювання наслідків інтеграційної взаємодії та миттєвості реагування на них, адекватності оцінки впливу інтеграційної взаємодії, самостійності в управлінні господарською діяльністю МСП – учасника інтеграційної взаємодії	наявність корпоративного підприємництва, власності на ресурси, ринкового ціноутворення, застосування договірних відносин між суб'єктами інтеграційної взаємодії, державного регулювання та прямої участі держави у процесах інтеграційної взаємодії
Критерії	максимізація ефекту від інтегрування та кількості інтегрованих суб'єктів, оптимізація ресурсних потоків, зменшення витрат, оптимальна величина отриманого прибутку	соціалізація, суспільна відповідальність, екологічність, безпека, інформатизація, алокація ресурсів, інтелектуалізація, транснаціоналізація, економічна свобода
Використання		
Методи	програмно-цільовий	проблемно-орієнтований, функціональний
Моделі	субпідряд, франчайзинг, венчурне фінансування, лізинг, аутсорсинг, кластер	сталого розвитку, законодавчого регулювання підприємницьких відносин, мотивації підприємств
Показники результативності	кількість промислових підприємств – учасників інтеграційного об'єднання, вартість створених інновацій, обсяги грошових потоків, обсяг витрат на інноваційну діяльність, розвиток підприємницької ініціативи, підвищення виробничого, інноваційного та ресурсного потенціалу, орієнтація на зовнішні ринки, величина внеску інтегрованих підприємств у створення доданої вартості, показники зайнятості, обсягів виготовлення, реалізації та якості продукції, вартість створених інновацій, показники збільшення прибутку і рентабельності, можливості економічного росту, раціональне використання виробничих та невиробничих ресурсів	норми вітчизняного і міжнародного законодавства у сфері інтеграційної взаємодії підприємств, розвиток підприємницької ініціативи, наявність промислового потенціалу, інноваційна активність, використання альтернативних методів у провадженні господарської діяльності, стимулятивні заходи національної політики країн базування промислових підприємств – суб'єктів інтеграційної взаємодії, забезпечення здійснення незалежної господарської діяльності суб'єктів малого і середнього підприємництва, державне регулювання розвитку інтеграційних процесів, доступ до ресурсів та контроль за їх раціональним використанням, узгодження складових збалансованого розвитку
Зв'язки	двосторонні (взаємні) – між учасниками	односторонні – при здійсненні впливу на підприємство; двосторонні – при формуванні інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища

Обґрунтовано, що метою інтеграції промислових підприємств буде формування інтеграційного об'єднання, здатного функціонувати на засадах збалансованого розвитку та, за рахунок використання переваг інтеграційної взаємодії, бути прибутковим. Мета такого об'єднання відповідає пріоритетам державної промислової політики, а метою формування інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища є забезпечення умов для ефективного створення та функціонування інтеграційних господарських об'єднань підприємств у промисловості. Виділено завдання формування механізму інтеграційної взаємодії підприємств, що передбачають побудову таких ефективних підсистем: корпоративного управління, управління ризиками, внутрішнього контролю, обліку, інформаційного забезпечення. Ці завдання формуються відповідно до ресурсного потенціалу інтеграційного об'єднання і можуть уточнюватись залежно від результатів оцінки діяльності об'єднання на окремих етапах його взаємодії з інтегрованими підприємницькими структурами.

Виділено принципи інтеграційної взаємодії підприємств. Принцип оцінювання поширення процесів інтеграційної взаємодії дає змогу миттєво реагувати на будь-які зміни кон'юнктури підприємницького середовища. Можливість реагування і прийнятність умов ринку дозволяє підприємствам здобути й зберегти стабільні позиції та збільшити обсяги прибутку. Принцип адекватності оцінювання інтеграційної взаємодії для підприємства проявляється через оцінювання потенційними суб'єктами переваг і недоліків від інтеграції із урахуванням ступеня своєї юридичної і економічної самостійності. Принцип самостійності передбачає незалежну позицію суб'єкта малого (середнього) підприємства – учасника інтеграційної взаємодії у взаємовідносинах інтеграції із суб'єктом великого підприємництва. Ґрунтується на виборі та застосуванні заходів, форм і методів інтеграційної взаємодії, які передбачають можливість реалізації власних рішень в управлінні господарською діяльністю. За цієї умови визначаються спільні мета та завдання інтеграційного об'єднання, учасником якого воно стає, обумовлюються нормативно-правові засади його інтеграційної взаємодії і на договірних умовах визначається ступінь самостійності. Такі принципи рекомендуються для використання підприємствами під час діагностики параметрів кон'юнктури підприємницького середовища із метою своєчасного виявлення і використання переваг інтеграційної взаємодії.

Обґрунтовано, що формування інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища відбуватиметься на основі принципів корпоративних відносин, власності на ресурси, ринкового ціноутворення. Наголошено на важливості принципів адміністративного регулювання та державної фінансової підтримки малих і середніх підприємств під час формування інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища та побудови механізму інтеграційної взаємодії.

Формування механізму інтеграційної взаємодії для підприємств передбачене за такими критеріями як: максимізація ефекту від інтегрування та кількість

інтегрованих суб'єктів; оптимізація ресурсних потоків, зменшення витрат у межах інтеграційного об'єднання; оптимальна величина прибутку. Критерії формування інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища залежать від моделі реалізації державної промислової політики.

Використання механізму інтеграційної взаємодії підприємств передбачається шляхом застосування методів, найбільш прийнятних для усіх суб'єктів – учасників інтеграційного об'єднання, зокрема, ефективним для реалізації моделі інтеграційних взаємовідносин серед підприємств, є метод програмно-цільового планування їх діяльності. Під час формування інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища використовується проблемно-орієнтований метод побудови інтеграційних взаємовідносин, який базується на початковому визначенні пріоритетів і проблем інтеграції вітчизняних промислових підприємств у стратегічно важливих галузях економіки. Формування та використання механізму інтеграційної взаємодії підприємств базується на моделі збалансованого розвитку та сучасних організаційно-економічних моделях ведення бізнесу у межах законодавчого регулювання підприємницьких відносин.

Основною компонентою у структурі механізму інтеграційної взаємодії виділено результативні показники господарської діяльності інтеграційного об'єднання та параметри кон'юнктури інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища. Такі кількісні та якісні індикатори дають оцінку вихідних та остаточних явищ, що відбуваються всередині системи, пов'язані з ефективністю функціонування її елементів і характеризуються відповідним співвідношенням фінансових, виробничих та інформаційних потоків між учасниками усієї системи.

Доведено, що метою формування механізму інтеграційної взаємодії є забезпечення ефективності функціонування підприємств у інтеграційно орієнтованому підприємницькому середовищі. Результат ефективного використання механізму інтеграційної взаємодії підтверджується максимізацією ефекту від інтегрування та оптимізацією ресурсних потоків у межах інтеграційних господарських об'єднань.

У четвертому розділі **"Формування господарських об'єднань підприємств із урахуванням критерію незалежності в управлінні діяльністю суб'єктів-учасників"** запропоновано механізми реалізації стратегій інтеграційної взаємодії, що дають змогу забезпечити вищу ефективність маневрування матеріальними і нематеріальними грошовими потоками в межах інтеграційних господарських об'єднань підприємств із урахуванням змін кон'юнктури підприємницького середовища.

Для вирішення спільних завдань збалансованого розвитку та координації фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємництва передбачено утворення інтеграційних структур у формі господарських об'єднань підприємств (рис. 3). Доведено, що особливим мотивом інтеграції взаємодії підприємств у

єдину корпоративну структуру є намагання скористатися потенційними перевагами інтеграції без жорстко централізованого контролю над ресурсами. У роботі виокремлено інтеграційне об'єднання та інтегровані структури, що входять до його складу, володіють відповідним капіталом та беруть участь у процесі формування і функціонування, утворення і ліквідації цього об'єднання. У дослідженні "інтегровану" структуру розглянуто як суб'єкта підприємницької діяльності, який зазнав впливу інтегрування, внаслідок чого має відповідний тип зв'язків із цим об'єднанням або ввійшов до його складу. Тому підприємства, які беруть участь в інтеграційній взаємодії, формуючи господарське об'єднання, належать до інтегрованих суб'єктів-учасників, для яких процес інтеграції може завершитися, саме ж об'єднання як господарська структура є інтеграційним. Воно постійно розвивається, зокрема і завдяки використанню механізмів інтеграційної взаємодії між підприємствами-учасниками, що зумовлено впливом кон'юнктури підприємницького середовища та ускладненими умовами ведення конкурентної боротьби.

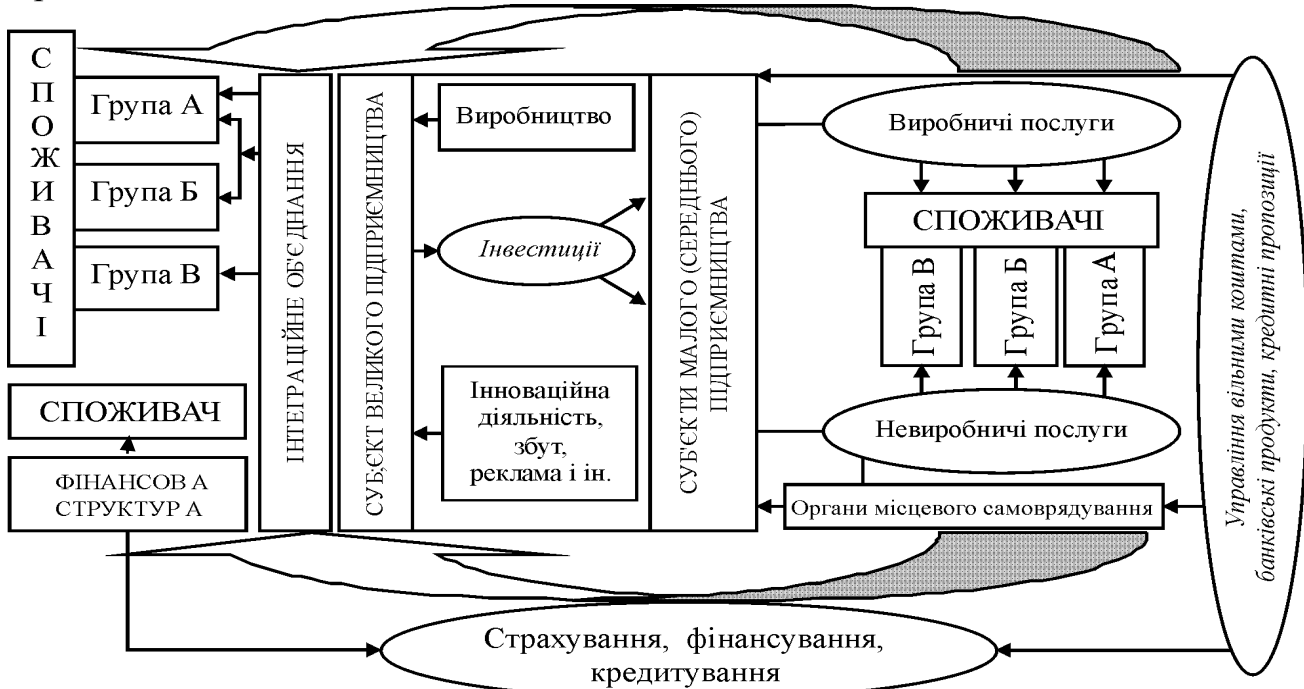

Рис. 3. Формування інтеграційного об'єднання на незалежних принципах міжорганізаційної співпраці

В організації інтеграційних взаємовідносин підприємств, під час формування господарського об'єднання, передбачено збереження незалежного статусу інтегрованим у нього структурам. Можливість залучати життєздатні підсистеми характеризує інтеграційне господарське об'єднання підприємств як систему із здатністю самовідтворення, для якої характерною ознакою є виникнення синергійного ефекту, що означає повну мобільність ресурсів і передбачає можливість покриття ризиків, які є загрозливими для його успішного функціонування у будь-якому із секторів діяльності на ринку.

Обґрунтовано мету і перспективи розвитку процесів інтеграційної взаємодії підприємств для досягнення економічного ефекту внаслідок діяльності цілої структури та кожного її учасника зокрема, яке забезпечується: нарощуванням обсягів виробництва, розширенням номенклатури продукції та ринків її збуту, зниженням собівартості продукції, зменшенням ризику діяльності, економією та ефективним перерозподілом ресурсів всередині інтеграційного об'єднання, доступом до об'єктів інтелектуальної власності. Потреба у інтеграційній взаємодії оцінюється ступенем переваг для кожного суб'єкта – учасника інтеграційного об'єднання. У дослідженні акцентується увага на означенні витрат, як основної ознаки у класифікації підприємств за їх розмірами. Спільним мотивом, що спонукає підприємства до інтеграційної взаємодії розглянуто зменшення обсягу трансакційних і виробничих витрат її учасників у частині трансферу. Акцентується увага на тих трансферних витратах, які є трансакційними та стосуються адаптації будь-якого суб'єкта підприємництва – учасника інтеграційної взаємодії до умов кон'юнктури підприємницького середовища.

За результатами дослідження можна стверджувати, що наслідком ефективного формування та використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища має стати рівновага цілої системи, тобто збалансований розвиток інтеграційного об'єднання та стабільні умови підприємницького середовища для його функціонування. Вихід вітчизняних промислових підприємств на міжнародну арену у вигляді великих інтеграційних комплексів із збереженими традиціями національного виробника сприятиме самоутвердженню нашої держави в категорії високорозвинених країн світу.

У п'ятому розділі "**Використання механізмів інтеграційної взаємодії для стимулювання ділової активності промислових підприємств**" передбачено методи побудови взаємовідносин між підприємствами на основі використання принципів договірної співпраці із позиції забезпечення ступеня незалежності за участі у виробничо-господарських зв'язках кожного суб'єкта інтеграційної взаємодії; запропоновано теоретико-методологічні засади оцінювання потреби участі підприємства у господарському об'єднанні на основі результатів моніторингу і оцінки параметрів інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища; обґрунтовано використання критерію незалежності для розмежування підприємств за розмірами із урахуванням виду економічної діяльності.

Визначено переваги масштабних виробничо-господарських об'єднань підприємств, що полягають у можливостях їх впливу на інших суб'єктів господарювання, які провадять свою діяльність у цій же, або споріднених галузях економіки. Функціонування інтеграційного об'єднання підприємств в одній галузі створює можливість її монополізації. Тому запропоновано зосередження таких об'єднань у низькорентабельних галузях промисловості, які мають стратегічне

значення для економіки і безпеки держави – це зумовлює їх регуляторну підтримку, зменшуючи тим самим економічні ризики діяльності.

Організаційно-інституційний механізм інтеграційної взаємодії підприємств за умови міжрегіонального співробітництва показано на рис. 4.

Рис. 4. Організаційно-інституційний механізм інтеграційної взаємодії підприємств за умови міжрегіонального співробітництва

Зроблено акцент на потребі нарощування та використання потенціалу малого підприємництва, що є однією з вимог Євросоюзу, і в змозі забезпечити розвиток допоміжних виробництв для вітчизняних промислових підприємств, пріоритетних для конкретної адміністративно-територіальної одиниці. Передбачено формування системи управління господарською діяльністю суб'єктів підприємництва із моменту юридичного оформлення організаційно-правової форми інтеграційної взаємодії до застосування методів управління визначеною при цьому частиною ресурсів інтегрованого підприємства.

Доведено, що можливості залучення фінансових ресурсів у промислові підприємства завдяки поєднанню перспективи розвитку високотехнологічного виробництва з перевагами і потенціалом малого (середнього) підприємництва передбачає такі взаємні переваги для кожної із сторін: уникнення посередництва і витрат, що з ним пов'язані; реформування маркетингової політики виробничих підприємств; стимулювання попиту на продукцію малих підприємств, що збільшує обсяги збуту продукції; адекватна реакція на зміну ринкової ситуації завдяки можливості використання інноваційних товарів і послуг суб'єктів малого і середнього підприємництва; ефективна цінова політика і швидка реакція на зміни в ринковій кон'юнктурі.

Використання організаційно-інституційного механізму інтеграційної взаємодії забезпечить пріоритети розвитку виробничих підприємств шляхом випуску груп високотехнологічних товарів та сприятиме створенню мережі інноваційних центрів; освоєнню нових видів техніки і технологій; забезпеченню конкурентоспроможності продукції, ефективному використанню фінансових ресурсів за рахунок реалізації місцевих програм розвитку, включаючи перспективи програмно-цільового планування і, – формуванню інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища.

Обрання способу міжрегіонального співробітництва, за реалізації механізму інтеграційної взаємодії підприємств, зумовлено тим, що розвиток регіону в умовах ринкової економіки характеризується величиною економічного потенціалу його підприємств, сприятливою кон'юнктурою та суспільно прийнятними інституційними нормами формування інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища для організації підприємницької діяльності.

Із цією метою передбачено методи стимулювання розвитку пріоритетних видів виробничо-господарської діяльності шляхом планування, прогнозування та моделювання економічного потенціалу промислових підприємств виробничих галузей територіальних комплексів, що базуються на моделях організації виробничо-господарської діяльності, які відповідають загальносвітовим стандартам і забезпечують рівновагу у соціальній, економічній і екологічній сферах суспільного життя.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі отримано наукові результати, які забезпечують вирішення актуальної науково-практичної проблеми щодо формування та використання ефективних механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища і сформульовано такі висновки:

1. Обґрунтовано концептуальні засади побудови механізму інтеграційної взаємодії підприємств, які базуються на принципах гармонізації інтересів суб'єктів підприємництва в умовах зміни кон'юнктури підприємницького середовища. Процеси формування і застосування механізмів інтеграційної взаємодії визначаються узгодженістю екзогенних і ендогенних чинників економічної, соціальної та екологічної складових збалансованого розвитку підприємств. Узгодженість забезпечується рисами інтеграційності підприємницького середовища унаслідок розвитку в ній інтеграційних процесів. Метою формування механізмів інтеграційної взаємодії є забезпечення ефективності функціонування підприємств у інтеграційно орієнтованому підприємницькому середовищі. Результатом ефективного використання механізмів інтеграційної взаємодії є максимізація ефекту від інтегрування, оптимальна величина отриманого прибутку та оптимізація ресурсних потоків у межах інтеграційних господарських об'єднань.

2. На основі розроблених концептуальних положень формування інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища визначено основні фактори (технологічні, інституційні, економічні та географічні) для його побудови, що дає змогу застосувати прийнятний аналітичний інструментарій до проведення діагностики параметрів інтеграційності підприємницького середовища та визначити передумови формування механізмів інтеграційної взаємодії підприємств.

3. Запропонований метод побудови механізму інтеграційної взаємодії підприємств. Доведено, що його формування необхідно здійснювати на основі визначення мети, завдань, критеріїв та принципів організації інтеграційного господарського об'єднання підприємств, як об'єкта та, інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища, як суб'єкта інтеграційної взаємодії. Ефективне використання такого механізму ґрунтується на застосуванні методів, моделей, зв'язків і результативних показників функціонування об'єкта і суб'єкта. Запропонований підхід дає змогу враховувати вплив кон'юнктури підприємницького середовища для прийняття і реалізації ефективних управлінських рішень щодо інтеграційної взаємодії підприємств та забезпечує збалансування параметрів внутрішнього і зовнішнього підприємницького середовища її учасників.

4. Розроблено методичний інструментарій до оцінки впливу параметрів інтеграційності підприємницького середовища на ділову активність промислових

підприємств, що дало змогу визначити пріоритетні напрямки використання суб'єктами підприємництва механізмів інтеграційної взаємодії у сферах зовнішньоекономічної діяльності, промислової і науково-технологічної кооперації та інвестиційного співробітництва. Методичний інструментарій базується на моделюванні причинно-наслідкових залежностей між кон'юктуро утворювальними чинниками підприємницького середовища та показниками ділової активності промислових підприємств. Моделі побудовані на основі економічних гіпотез, які пояснюють множину причинно-наслідкових залежностей впливу кон'юктури підприємницького середовища на результуючі характеристики інтеграційного розвитку суб'єктів підприємницької діяльності. Застосування методичного інструментарію дозволяє виявити основні проблеми діяльності, а також прогнозувати ділову активність підприємств у коротко- та середньотривалому періоді.

5. Реалізація стратегії інтеграційної взаємодії ґрунтується на програмно-цільовому плануванні діяльності підприємств та застосуванні проблемно-орієнтованого методу для оцінки кон'юктури підприємницького середовища. Такий підхід об'єднує напрями, програми та інструменти управління матеріальними і нематеріальними грошовими потоками підприємств та дає змогу використовувати механізми інтеграційної взаємодії, забезпечуючи вищу ефективність маневрування грошовими потоками у межах інтеграційних господарських об'єднань.

6. Обґрунтовано наукові засади регулювання підприємницької діяльності на основі розроблення організаційно-інституційних механізмів удосконалення регуляторної політики у сфері інтеграційної взаємодії підприємств, які базуються державно-приватному партнерстві та міжрегіональному співробітництві. Практичне застосування таких механізмів забезпечить фінансову підтримку проектів промислового розвитку територій на засадах спільної участі у їх реалізації підприємств та органів державної влади.

7. Удосконалено критерії розмежування промислових підприємств, що дає змогу уніфікувати параметри деталізації розподілу суб'єктів підприємництва за розмірами із врахуванням виду їх економічної діяльності та критерію незалежності. Специфіка промислового комплексу національної економіки і виробничих процесів у його галузях, а також особливості галузей невиробничої сфери зумовлюють потребу врахування галузевої ознаки як критерію розмежування підприємств за розмірами. Уніфікація кількісних та якісних параметрів дасть змогу визначити аналогічні його показники у будь-якій країні, а також відповідні форми адміністративної підтримки суб'єктів малого (середнього) підприємництва під час реєстрації, вибору організаційно-правової форми, структури власного капіталу та галузі діяльності, враховуючи їхню участь у інтеграційних процесах.

8. Для формування ефективного механізму інтеграційної взаємодії підприємств, удосконалено теоретико-методологічні засади оцінювання потреби участі підприємства у господарському об'єднанні. Такий підхід дає змогу ідентифікувати ризики інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища на основі результатів моніторингу (щодо виявлення причин, які негативно вплинули на виконання основних фінансових планів, показників витрат підприємства, показників виробничо-господарської діяльності та фінансових результатів, умов заключених ним цивільно-правових договорів, дотримання екологічних стандартів та вимог екологічної безпеки у виробництві) і оцінки (за підсумками аналізу щодо виявлення об'єктивних та суб'єктивних причин збитковості із урахуванням галузевої специфіки підприємства й ефективності управління при виборі прийнятного варіанту інтеграційної взаємодії) підприємницької діяльності суб'єкта господарювання.

9. Розвинуто категоріально-понятійний апарат формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств, шляхом уточнення таких понять як інтеграційна взаємодія, інтегроване підприємство та введення нових – інтеграційно орієнтоване підприємницьке середовище, риси інтеграційності факторів підприємницького середовища. Розвиток категоріально-понятійного апарату відбувся на підставі уточнення сутнісних ознак категорій і понять та взаємозв'язків між ними. Отримані результати уможливили адекватне формування теоретико-методологічних і концептуальних положень щодо формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств. Запропонований категоріально-понятійний апарат може бути використаний у якості підґрунтя для подальшого розвитку теорії економічної інтеграції, зокрема, для ідентифікації закономірностей та обґрунтування законів розвитку механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища.

10. Розвинуто положення щодо організації інтеграційних взаємовідносин підприємств, які передбачають дотримання критеріїв фінансової незалежності учасниками інтеграційної взаємодії і базуються на оптимізації їх трансакційних витрат, що дає змогу обґрунтувати вибір і реалізацію управлінських рішень, пов'язаних із участю суб'єктів підприємницької діяльності в інтеграційних господарських об'єднаннях прийнятної для них організаційно-правової форми. Теоретичні положення ґрунтуються на збереженні самобутності, національних традицій і потенціалу малого та середнього підприємництва.

11. Обґрунтовано принципи договірного регулювання економічних взаємовідносин між підприємствами – учасниками інтеграційної взаємодії, що забезпечуються добровільними цивільно-правовими угодами, зокрема, у сфері укладання державних контрактів. Договірне регулювання сприяє розвитку підприємницьких процесів, являючись необхідним механізмом державної підтримки розвитку підприємництва у ринкових умовах господарювання і є

доречним у регулюванні субпідрядних відносин між промисловими підприємствами. Практика державного замовлення потребує поширення, що сприятиме розвитку культури договірної регуляції інтеграційних взаємовідносин.

12. Викладено теоретичні положення, які доповнюють та розширюють існуючі теорії інтеграційних взаємовідносин, передбачаючи виділення кон'юнктуро утворювальних чинників підприємницького середовища, що характеризують його інтеграційність. Формалізація і параметризація підприємницького середовища у такій формі дає змогу ідентифікації підприємством умов для участі в процесах інтеграційної взаємодії та формування і використання механізмів її реалізації. Запропоновані положення дозволяють своєчасно виявляти можливості підвищення рівня ділової активності підприємства, ухвалювати і реалізовувати рішення в управлінні його фінансово-господарською діяльністю із метою забезпечення ефективності формування та використання механізмів інтеграційної взаємодії.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

Монографії

1. Ватаманюк-Зелінська У. З. Формування інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища для машинобудівних підприємств України : монографія / У.З. Ватаманюк-Зелінська. – Львів : ЗУКЦ, 2015. – 344 с. (20 др.а.).
2. Ватаманюк-Зелінська У. З. Концептуальні засади інтеграції суб'єктів господарської діяльності машинобудівного комплексу України : монографія / У. З. Ватаманюк-Зелінська // *Economic activity management: problems and prospects: Collective monograph.* – Aspekt Publishing, Taunton, MA, United States of America, 2016. – р. 4-22. (8,00 др.а. *Особистий внесок: 1,19 др.а. – запропоновано ідентифікатори змін для оцінки підприємством параметрів інтеграційності підприємницького середовища*).
3. Ватаманюк-Зелінська У. З. Методичні підходи до розвитку механізмів бюджетного регулювання та вирівнювання в контексті запровадження нової моделі міжбюджетних відносин / У. З. Ватаманюк-Зелінська // *Бюджетний механізм формування і використання фінансових ресурсів регіону: колективна монографія.* – Львів : Ліга-Прес, 2014. – пп. 3.3. – С. 194-224. (11,75 др.а. *Особистий внесок: 1,93 др.а. – для підвищення економічного потенціалу підприємств пріоритетних галузей економіки запропоновано механізм бюджетного регулювання підприємницького розвитку територій із позиції удосконалення організації міжбюджетних відносин*).
4. Ватаманюк-Зелінська У. З. Інтеграційні процеси у підприємстві : монографія / У. З. Ватаманюк-Зелінська, М. В. Римар. – Львів : РВВ НЛТУ, 2013. – 188 с. (10,93 др.а. *Особистий внесок: 4,59 др.а. – розділ 1, пп. 3,3, 3,4. Розкрито прикладні засади формування підприємницького середовища для активізації темпів економічного зростання промислових підприємств; визначено пріоритети*

інтеграційної взаємодії у стратегії економічного розвитку підприємства).

5. Ватаманюк-Зелінська У. З. Підряд як форма інтеграційної взаємодії підприємств великого та малого бізнесу / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Інноваційний підхід к розвитку підприємств, отраслей, комплексов : монографія; в 2 книгах / под общ. ред. С. В. Куприенко [материалы международного научного симпозиума "Достижения современной науки" 20-27 февраля 2012 года]. – SWorld. – Одесса : ФЛП Куприенко С.В., 2012. – К. 1. – раздел 2.5. – С. 98-111. (8,43 др.а. Особистий внесок: 0,81 др.а. – визначено прикладні аспекти інтеграції для організації взаємовідносин між великими і малими (середніми) підприємствами на основі договірної співпраці).

Публікації у наукових фахових виданнях України

6. Ватаманюк-Зелінська У. З. Стимулювання розвитку машинобудівного підприємництва в умовах інтернаціоналізації економічної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Бізнес Інформ. – 2016. – № 1. – С. 219-224. (0,35 др.а.).

7. Ватаманюк-Зелінська У. З. Принципи промислового співробітництва територіальних громад та їх добровільного об'єднання у контексті положень однойменних законів України [Електронний ресурс] / У. З. Ватаманюк-Зелінська, М. Р. Пазак, П. І. Малець // Ефективна економіка. – 2016. – № 1. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4730> (0,29 др.а. Особистий внесок: 0,20 др.а. – запропоновано принципи промислового співробітництва органів місцевого самоврядування, що ґрунтуються на забезпеченні збалансованого розвитку територій та підвищенні економічного потенціалу виробничих підприємств).

8. Ватаманюк-Зелінська У. З. Уніфікація параметрів розмежування машинобудівних підприємств за галузевою ознакою / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: "Міжнародні економічні відносини та світове господарство". – 2015. – № 3. – С. 54-61. (0,47 др.а.).

9. Ватаманюк-Зелінська У. З. Значення співробітництва територіальних громад для промислового розвитку територій у контексті нових положень реформи адміністративно-територіального устрою України / У. З. Ватаманюк-Зелінська, А. М. Лис // Економіка і фінанси. – 2015. – № 10. – С. 15-24. (0,58 др.а. Особистий внесок: 0,50 др.а. – обґрунтовано поширення державно-приватного партнерства для реалізації проектів промислового співробітництва територіальних громад за рахунок розвитку виробничих підприємств).

10. Ватаманюк-Зелінська У. З. Казначейське обслуговування державного бюджету України за доходами: реалії та напрями вдосконалення / У. З. Ватаманюк-Зелінська, І. Б. Романів, Н. Я. Дідулко // Сталий розвиток економіки. – 2015. – № 2'2015 (27). – С. 39-45. (0,61 др.а. Особистий внесок: 0,60 др.а. – проаналізовано виконання державного бюджету у розрізі податкових надходжень від суб'єктів підприємницької діяльності).

11. Ватаманюк-Зелінська У. З. Формування інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища для підприємств машинобудівного комплексу

України / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Інноваційна економіка. – 2015. – № 1. – С. 32-37. (0,53 др.а.).

12. Ватаманюк-Зелінська У. З. Нова економічна модель розвитку України в аспекті формування інтеграційних об'єднань у машинобудівному комплексі / У. З. Ватаманюк-Зелінська, М. В. Римар // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2014. – № 2. – С. 31-36. (0,53 др.а. *Особистий внесок: 0,50 др.а. – запропоновано використання механізмів інтеграційної взаємодії для формування господарських об'єднань підприємств у машинобудівному комплексі України*).

13. Ватаманюк-Зелінська У. З. Аналітична оцінка ролі Державної казначейської служби України у реалізації заходів впливу за порушення підприємством бюджетного законодавства / У. З. Ватаманюк-Зелінська, П. Ю. Буряк // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – 2014. – Вип. III (55). – С. 211-220. (0,81 др.а. *Особистий внесок: 0,80 др.а. – проведено аналіз порушень бюджетного законодавства розпорядниками бюджетних коштів до яких застосовано заходи впливу органами Державної казначейської служби*).

14. Ватаманюк-Зелінська У. З. Застосування депозитарних розписок як ефективного способу публічного розміщення акцій промислових підприємств корпоративного сектора / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Економіст. – 2014. – № 3 (329). – С.33-37. (0,44 др.а.).

15. Ватаманюк-Зелінська У. З. Вплив бюджетного фінансування на розвиток підприємництва [текст] / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Економічний форум. – 2013. – № 3. – С. 161-165. (0,44 др.а.).

16. Ватаманюк-Зелінська У. З. Передумови інтеграції промислових підприємств до регіональних і національних ринків / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Економічний простір. – 2013. – № 78. – С. 65-75. (0,69 др.а.).

17. Ватаманюк-Зелінська У. З. Фінансування програм розвитку підприємництва як засіб підвищення бюджетного потенціалу регіону / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Вісник Львівської державної фінансової академії. – 2013. – № 24. – С. 13-20. (0,65 др.а.).

18. Ватаманюк-Зелінська У. Проблемні аспекти процесів інтеграції та використання програмно-цільового методу бюджетування для програм підтримки та розвитку малого підприємництва [Електронний ресурс] / У. Ватаманюк-Зелінська, Н. Жмуркевич // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2013. – Вип. 1 (8). – С. 80-86. – Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2013/13vuzrmp.pdf>. (0,44 др.а. *Особистий внесок: 0,44 др.а. – визначено проблемні позиції програмно-цільового бюджетування у сфері малого та середнього підприємництва*).

19. Ватаманюк-Зелінська У. З. Функціонування транснаціональних об'єднань та способи їх інтеграційної взаємодії / У. З. Ватаманюк-Зелінська, П. Ю. Буряк // Регіональна бізнес-економіка та управління. – 2012. – № 3. – С. 3-10. (0,65 др.а. *Особистий внесок: 0,62 др.а. – розкрито методологічні засади формування транснаціональних об'єднань підприємств і їх вплив на економіку держави*).

20. Ватаманюк-Зелінська У. З. Роль виробничого підприємництва у сучасному розвитку промислового сектора економіки / У. З. Ватаманюк-Зелінська, П. Ю. Буряк // *Механізм регулювання економіки*. – Суми : СумДУ. – 2011. – № 2. – С. 82-91. (0,96 др.а. *Особистий внесок: 0,93 др.а. – обґрунтовано способи підвищення економічного потенціалу промислового підприємства за рахунок використання ним допоміжних виробництв у господарській діяльності*).

21. Ватаманюк-Зелінська У. З. Дослідження ролі промислово-фінансових груп у стратегії транснаціоналізації економіки України / У. З. Ватаманюк-Зелінська, Ю. І. Стеблецька // *Вісник Хмельницького національного університету*. – 2011. – № 3., Т. 2. – С. 35-40. (1,38 др.а. *Особистий внесок: 1,30 др.а. – проаналізовано вплив показників діяльності інтеграційних структур бізнесу у промисловості на економічну ситуацію в країні*).

22. Ватаманюк-Зелінська У. З. Реалізація концепції розвитку підприємств Львівщини при фінансовому забезпеченні владних повноважень органів місцевого самоврядування / У. З. Ватаманюк-Зелінська // *Сталий розвиток економіки*. – 2011. – № 6'2011 (9). – С. 116-122. (0,61 др.а.).

23. Ватаманюк-Зелінська У. З. Розвиток промислових галузей за рахунок підтримки високотехнологічних виробництв у підприємницькому секторі економіки / У. З. Ватаманюк-Зелінська // *Економіка, фінанси, право*. – 2011. – № 9. – С. 17-21. (0,29 др.а.).

24. Ватаманюк-Зелінська У. З. Особливості формування результативних показників розвитку підприємницького сектора регіону / У. З. Ватаманюк-Зелінська, М. В. Римар, Р. В. Ващишин // *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. – 2011. – Вип. XVII (№ 4). – С. 134-146. (0,58 др.а. *Особистий внесок: 0,54 др.а. – запропоновано показники оцінки ефективності господарської діяльності підприємств у промислово розвинених регіонах України*).

25. Ватаманюк-Зелінська У. З. Бюджетна підтримка підприємств машинобудівної галузі / У. З. Ватаманюк-Зелінська, М. В. Римар // *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. – 2010. – Вип. XVI (№ 2). – С. 52-61. (0,58 др.а. *Особистий внесок: 0,50 др.а. – запропоновано заходи бюджетної підтримки для підвищення економічного потенціалу машинобудівних підприємств*).

26. Ватаманюк-Зелінська У. З. Бюджетне фінансування підприємств регіонального промислового комплексу / У. З. Ватаманюк-Зелінська // *Економіка промисловості*. – 2010. – № 4 (52). – С. 181-184. (0,23 др.а.).

27. Ватаманюк-Зелінська У. З. Специфіка реалізації європейських стандартів місцевого самоврядування для підприємництва / У. З. Ватаманюк-Зелінська // *Науковий вісник НЛТУ України*. – 2009. – Вип. 19.1. – С. 169-174. (0,35 др.а.).

28. Ватаманюк-Зелінська У. З. Основні принципи регіонального управління діяльністю виробничих підприємств / У. З. Ватаманюк-Зелінська, Т. М. Римар // *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. – 2008. – Вип. XIV (№ 1). – С. 61-69. (0,52 др.а. *Особистий внесок: 0,50 др.а. – визначено принципи управління виробничим потенціалом промислових підприємств на рівні регіону*).

29. Ватаманюк-Зелінська У. З. Реалізація організаційних принципів управління діяльністю підприємств регіону / У. З. Ватаманюк-Зелінська, Л. П. Прийма // Вісник Національного університету "Львівська політехніка" : Логістика. – 2008. – № 633. – С. 73-78. (0,35 др.а. *Особистий внесок: 0,33 – визначено організаційні принципи управління господарською діяльністю промислових підприємств на регіональному рівні*).

30. Ватаманюк-Зелінська У. З. Основні принципи еколого-економічного управління інноваційною діяльністю підприємств / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2006. – Вип. 16.1. – С. 225-227. (0,17 др.а.).

31. Ватаманюк-Зелінська У. З. Принципи формування стратегії еколого-економічного управління інноваційною діяльністю підприємств / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Науковий вісник Тернопільського державного технічного університету імені Івана Пулюя : Проблеми інтеграції науково-освітнього, інтелектуального потенціалу в державотворчому процесі". – Тернопіль-Бахчисарай : ТДТУ ім. І. Пулюя – 2006. – С. 118-122. (0,29 др.а.).

32. Ватаманюк-Зелінська У. З. Удосконалення підходів до вибору підприємством варіантів фінансування природоохоронних заходів / У. З. Ватаманюк-Зелінська, В. М. Дворянин // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування : Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції. – 2006. – Вип. XII № 4. – С. 22-29. (0,47 др.а. *Особистий внесок: 0,43 др.а. – обґрунтовано використання екологічної складової при формуванні внутрішнього підприємницького середовища підприємства*).

33. Ватаманюк-Зелінська У. З. Роль органів місцевого самоврядування в гарантійному обслуговуванні суб'єктів господарської діяльності / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2007. – Вип. 13.2. – С. 238-243. (0,35 др.а.).

34. Ватаманюк-Зелінська У. З. Перспективи розвитку малого підприємництва у місті Львові [Текст] / У.З. Ватаманюк-Зелінська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2005. – Вип. 15.3. – С. 190-196. (0,35 др.а.).

35. Ватаманюк-Зелінська У. З. Формування організаційно-економічного механізму екологізації інноваційної діяльності підприємств / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Вісник Львівської державної фінансової академії : економічні науки. – 2005. – № 6. – С. 306-311. (0,48 др.а.).

36. Ватаманюк-Зелінская У. З. Закономерности регионального управления инновационной деятельностью предприятий / У. З. Ватаманюк-Зелінская, С. Е. Шутка // Науковий вісник УкрДЛТУ. – 2004. – Вип. 14.4. – С. 253-255. (0,17 др.а. *Особистий внесок: 0,14 др.а. – розкрито принципи регіонального управління інноваційною діяльністю промислових підприємств*).

37. Ватаманюк-Зелінська У. З. Оптимальна стратегія еколого-економічного розвитку підприємств народногосподарських галузей регіону / М. В. Римар, У. З. Ватаманюк // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2003. – № 484. – С. 18-22. – Бібліографія: 6 назв. (0,48 др.а. *Особистий внесок:*

0,45 др.а. – представлено методику визначення показників еколого-економічного розвитку промислових підприємств регіону).

Праці у наукових періодичних виданнях інших держав та виданнях України, які внесено до міжнародних наукометричних баз даних

38. Vatamaniuk-Zelinska U. Z. Theoretical and methodological basics of developing unions in ukrainian machin ery construction / U. Z. Vatamaniuk-Zelinska // European Cooperation: Scientific Approaches and Applied Technologies. Wspolpraca europejska. 2016. – V. 2(9). – P. 37-47. – Journal indexing: Index Copernicus, PajPal, CiteFactor. (0,64 др.а.).

39. Ватаманюк-Зелінська У. З. Організація інтеграційних об'єднань у машинобудівному комплексі України / У. З. Ватаманюк-Зелінська. – Black sea scientific journal of academic research. Economy and Management of National Economy. 2016. – V. 27. – Iss. 01 (January) [Tbilisi (Georgia) : Gulustan-bssjar, Publishing house Kalmasoni, 2016]. – P. 6-11. – Journal indexing: Thomson Reuters, OAJI, Index Copernicus, DRJI, EBSCOhost Electronic Journals Service, E-library.ru, ResearchGate, Google scholar, Crossref, Ulrichsweb™ Global Serials Directory. (0,35 др.а.).

40. Ватаманюк-Зелінська У. З. Характерні ознаки процесу залучення іноземних інвестицій для формування промислових інтеграційних об'єднань / У.З. Ватаманюк-Зелінська // Проблеми економіки*. – 2013. – № 4. – С.70-76. – Journal indexing: Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, EBSCOhost, CiteFactor, Academic Journals Database, Scientific Indexing Services, Advanced Science Index, Open Academic Journals Index, GetInfo, BASE, OpenAIRE, WorldCat, SUNCAT Union Catalogue, COPAC Union Catalogue, Соціонет, J-Gate, Directory of Research Journals Indexing, Академия Google, Research Bible. (0,41 др.а.).

41. Ватаманюк-Зелінська У. З. Інституалізація регіональної політики у напрямку активізації процесів розвитку підприємств виробничих галузей економіки [текст] / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Актуальні проблеми економіки*. – 2011. – № 1 (115). – С.128-137. – Journal indexing: SciVerse Scopus by Elsevier, Index, EBSCOhost, Ulrich's Periodicals Directory, EconLit. (0,81 др.а.).

42. Ватаманюк-Зелінська У. З. Заходи регіональної політики для сприяння розвитку підприємництва у промисловому секторі економіки / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Економічний часопис XXI*. – 2011. – № 1-2. – С. 59-62. – Journal indexing: Scopus, Index Copernicus, EBSCOhost, Ulrich's Periodicals Directory, Central and Eastern European Online Library (C.E.E.O.L.), INFOBASE INDEX. (0,23 др.а.).

Опубліковані праці апробаційного характеру

43. Ватаманюк-Зелінська У. З. Пріоритети підприємницького розвитку територій через призму реформ адміністративно-територіального устрою України

* Видання одночасно належить до наукових фахових видань України.

/ У. З. Ватаманюк-Зелінська, Дзьоба В.І. // International Scientific-Practical Conference Modern Transformation of Economists and in the Era of Globalization: Conference Proceedings. 2016. – January 29 [Klaipeda: Baltija Publishing]. – 2016. – Р. 43-46. (0,23 др.а. Особистий внесок: 0,20 др.а. – обґрунтовано принципи промислового співробітництва органів місцевого самоврядування для формування ефективного підприємницького середовища та підвищення ділової активності промислових підприємств).

44. Ватаманюк-Зелінська У. З. Нормативно-законодавче забезпечення передумов співпраці територіальних громад у напрямку промислового розвитку територій / У. З. Ватаманюк-Зелінська, У.П. Хоцяновська // Зб. тез наук. робіт V Міжнар. наук.-практ. конф. "Науковий диспут: питання економіки та фінансів", (Київ-Будапешт-Відень, 26 лют. 2016 р.). – Фінансово-економічна наукова рада, 2016. – С. 60-63. (0,23 др.а. Особистий внесок: 0,20 др.а. – виділено нові законодавчі норми для реалізації спільних промислових проектів територіальних громад).

45. Ватаманюк-Зелінська У. З. Передумови участі малих та середніх промислових підприємств у формуванні інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Матер. Міжнар. наук.-практ. конф. "Перспективи розвитку національної економіки", (Запоріжжя, 12-13 лют. 2016 р.). – Східноукраїнський інститут економіки та управління. У 2-х частинах. – Запоріжжя: ГО "СІЕУ", 2016. – Ч. 1. – С. 101-103. (0,17 др.а.).

46. Ватаманюк-Зелінська У. З. Утворення інтеграційних об'єднань у машинобудівному комплексі України / У. З. Ватаманюк-Зелінська // The International Scientific and Practical Congress of Economists and Lawyers "Everything in the name of science!", professional scientific publication. 2015. – V. 2. – Iss. 01 (January) [Geneva (Switzerland), Minsk (Republic of Belarus), Odessa (Ukraine), St. Petersburg (Russian Federation)]. – 2015. – Р. 60-62. (0,17 др.а.).

47. Ватаманюк-Зелінська У. З. Практика казначейського обслуговування бюджетів європейських країн / У. З. Ватаманюк-Зелінська, О. П. Безпала // Матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. "Розвиток соціально-економічних систем у трансформаційних умовах", (Бердянськ, 29-30 січня 2015 р.); ред. кол. : Л. І. Антошкіна [та ін.]; М-во освіти і науки України, Бердянський ун-т. менеджменту і бізнесу – Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2015. – С. 110-112. (0,17 др.а. Особистий внесок: 0,15 др.а. – обґрунтовано напрямки використання практики казначейського обслуговування надходжень до бюджетів від оподаткування суб'єктів підприємництва, із досвіду європейських країн).

48. Ватаманюк-Зелінська У. З. Формування підприємницького середовища для розвитку інтеграційних процесів / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Міжнар. зб. наук. праць III Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. "Теоретико-методологічні і науково-практичні засади інвестиційного, фінансового та облікового забезпечення розвитку економіки : економічний дискурс", (Кам'янець-Подільський, 22-23 травня 2014 р.); відпов. ред. Н.В. Семенишена. – Тернопіль : Крок, 2014. – Вип. 2. – С. 49-50. (0,12 др.а.).

49. Ватаманюк-Зелінська У. З. Формування системи інтеграційної взаємодії підприємств у машинобудівній промисловості / У. З. Ватаманюк-Зелінська //

Матер. Міжнар. наук.-практ. конф. "Економіка та управління господарським комплексом : теорія і практика сучасності", (Луганськ, 27 березн. 2014 р.); ред. кол. : Ю. З. Драчук [та ін.]; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2014. – С. 56-58. (0,17 др.а.).

50. Ватаманюк-Зелінська У. З. Інтеграційна взаємодія підприємств у машинобудівному комплексі України / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Матер. Міжнар. наук.-практ. конф. "Перспективи економічної інтеграції: бачення наукової молоді", (Одеса, 24-25 квітн. 2014 р.). – ІПРЕЕД НАН України та ін.; відпов. ред. д.е.н., проф., акад. НАН України Б. В. Буркинський; к.е.н., с.н.с. О. І. Лайко. – Одеса : ОНПУ, 2014. – С. 44-46. (0,19 др.а.).

51. Ватаманюк-Зелінська У. З. Інтегрування СПД у машинобудівній промисловості / У. З. Ватаманюк-Зелінська // 3б. матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. "Сучасні тенденції в економіці та управлінні: новий погляд", (Донецьк, 14-15 березн. 2014 р.). – Східноукраїнський інститут економіки та управління; [у 2-х част.]. – Донецьк : ГО "СІЕУ", 2014. – Ч. 1. – С. 79-80. (0,12 др.а.).

52. Ватаманюк-Зелінська У. З. Можливість визначення переваг інтеграційної взаємодії підприємств із використанням індикативних показників оцінки підприємницького середовища / У. З. Ватаманюк-Зелінська, М. В. Римар // Матер. V Міжнар. наук.-практ. конф. "Проблеми трансформаційних економік в умовах глобалізації", (м. Тернопіль, 25 квітн. 2013 р.). – Тернопіль, 2013. – С. 50-53. (0,23 др.а. *Особистий внесок: 0,20 др.а. – розроблено індикативні показники для оцінки параметрів кон'юнктури підприємницького середовища*).

53. Ватаманюк-Зелінська У. З. Підвищення ефективності підприємницького потенціалу регіону / У. З. Ватаманюк-Зелінська, П. Ю. Буряк // 3б. тез наук. робіт учасників Міжнар. наук.-практ. конф. "Економічне зростання національного господарства", (Одеса, 14-15 червня 2013 р.). – Одеса : ЦЕДР, 2013. – С.103-104. (0,17 др.а. *Особистий внесок: 0,16 др.а. – розглянуто підприємницький потенціал регіону із позиції необхідності посилення його ефективності у сфері промислового розвитку*).

54. Ватаманюк-Зелінська У. З. Ефективне підприємництво – запорука сталого регіонального розвитку / У. З. Ватаманюк-Зелінська // 3б. тез наук. доп. VII Міжнар. наук.-практ. конф. "Фінансові механізми активізації підприємництва", (Львів, 7-8 листоп. 2013 р.). – Львів : ЛДФА, 2013. – Т. 1. – С. 79-81. (0,17 др.а.).

55. Ватаманюк-Зелінська У. З. Застосування принципу тристоронньої податкової ініціативи та міжрегіонального співробітництва між підприємствами, органами місцевого самоврядування та органами ДПС / У. З. Ватаманюк-Зелінська, Ю. І. Іванух // Матер. XXIV Міжнар. наук.-практ. конф. "Економіка в умовах глобалізації світових економічних процесів", (Львів, 5-6 квітня 2013 р.) / Громадська організація "Львівська економічна фундація". [у 2-х част.]. – Львів : ЛЄФ, 2013. – ч. 2. – С. 119-121. (0,17 др.а. *Особистий внесок: 0,15 др.а. – запропоновано принцип тристоронньої податкової ініціативи у співпраці органів виконавчої влади та суб'єктів підприємницької діяльності*).

56. Ватаманюк-Зелінська У. З. Використання зарубіжного досвіду в казначейській системі України / У. З. Ватаманюк-Зелінська, О. Ю. Хайнас //

"Актуальні проблеми, шляхи та перспективи розвитку економіки України" : 36. тез наук. доп. Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 9-10 листоп. 2012 р.). – Київ : ГО "Київський економічний науковий центр", 2012. – Ч. 1. – С. 47-48. (0,12 др.а. *Особистий внесок: 0,10 др.а. – запропоновано принципи казначейського обслуговування не бюджетних коштів підприємств на основі досвіду зарубіжних країн*).

57. Ватаманюк-Зелінська У. З. Економічна інтеграція України в аспекті розвитку транснаціональних компаній / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Матер. Міжнар. наук.-практ. конф. "Економіко-соціальні аспекти реформування та розвитку України", (Київ, 30 вересня – 1 жовтня 2011 р.). – К. : ЛЕНЦ, 2011. – Ч. I. – С. 35-37. (0,17 др.а.).

58. Ватаманюк-Зелінська У. З. Заходи регіональної політики в сприянні розвитку промислового підприємництва / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Матер. V Всеукр. наук.-практ. конф. "Сучасні економічні перспективи в умовах сталого розвитку", (Кіровоград, 22 квітня 2011 р.). – Кіровоград, 2011. – С. 30-33. (0,23 др.а.).

59. Ватаманюк-Зелінська У. З. Можливості підвищення економічного потенціалу великого промислового підприємства за рахунок допоміжних виробництв підприємницького сектора економіки / У. З. Ватаманюк-Зелінська // 36. тез наук. доп. VI Міжнар. наук.-практ. конф. "Фінансово-податкові механізми активізації підприємництва", (Львів, 10-11 листоп. 2011 р.). – Львів : ЛДФА, 2011. – 2011. – С. 228-230. (0,17 др.а.).

60. Ватаманюк-Зелінська У. З. Покращення ефективності функціонування промислових підприємств в Україні за рахунок нових моделей організації їх виробничо-господарської діяльності / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Матер. Міжнар. наук.-практ. конф. "Соціально-економічні аспекти реструктуризації регіональної економіки", (Вінниця, 1-2 грудня 2011 р.). – Вінниця : ТОВ "Фірма "Планер", 2011. – Т.1. – С. 48-50. (0,17 др.а.).

61. Ватаманюк-Зелінська У. З. Розширення повноважень органів місцевого самоврядування в системі місцевих податків і зборів / У. З. Ватаманюк-Зелінська, Х.Б. Остапчук // 36. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. "Фінансова безпека та економічне зростання: домогосподарство, підприємство, регіон, держава", (Полтава, 6-7 жовтня 2011 р.). – Полтава : Інтерграфіка, 2011. – С. 169-171. (0,17 др.а. *Особистий внесок: 0,15 др.а. – визначено додаткові повноваження органів місцевого самоврядування в системі місцевого оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності*).

62. Ватаманюк-Зелінська У. З. Теоретичні і прикладні аспекти розвитку адаптаційних процесів підприємств до умов ринкової економіки / У. З. Ватаманюк-Зелінська, Х.Б. Остапчук // Форум молодих економістів кібернетиків : тези доп. II Міжнар. наук.-метод. конф. "Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід", (Тернопіль, 6-8 жовтня 2011 р.). – Тернопіль, 2011. – С. 177-178. (0,12 др.а. *Особистий внесок: 0,10 др.а. – обґрунтовано необхідність адаптації підприємств до умов ринкової економіки*).

63. Ватаманюк-Зелінська У. З. Функціонування промислово-фінансових груп в умовах транснаціональної економіки / У. З. Ватаманюк-Зелінська,

Ю. І. Стеблецька // Матер. Всеукр. наук.-практ. конф. "Формування стратегії розвитку економіки України в умовах європейської інтеграції", (Львів, 14-15 квітня 2011 р.). – Львів : ЛДІНТУ ім. В'ячеслава Чорновола, 2011. – С. 75-78. (0,23 др.а. Особистий внесок: 0,20 др.а. – обґрунтовано необхідність формування інтеграційних структур бізнесу у промисловості).

64. Ватаманюк-Зелінська У. З. Реалізація концепції розвитку підприємництва у напрямку підтримки високотехнологічних виробництв промислового комплексу / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. "Важелі і механізми формування сталого розвитку економіки в умовах світової глобалізації", (Тернопіль, 9-10 грудня 2010 р.). – Тернопіль : Крок, 2010. – Ч.1. – С. 124-126. (0,17 др.а.).

65. Ватаманюк-Зелінська У. З. Бюджетне фінансування регіонального промислового комплексу / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Матер. Міжнар. наук.-практ. конф. "Сучасні проблеми та шляхи їх вирішення в науці, транспорті, виробництві та освіті '2010", (Одеса, 20-27 грудня 2010 р.). – Одеса : Чорномор'я, 2010. – Том 15. – С. 29-31. – (Економіка). (0,17 др.а.).

66. Ватаманюк-Зелінська У. З. Формування механізму гарантійного обслуговування органами місцевого самоврядування кредитних коштів підприємств / У. З. Ватаманюк-Зелінська // Тези доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф. "Проблеми розвитку фінансової системи України в умовах євроінтеграції", (Львів, 19-20 жовтня 2007 р.). – Львів : ЛДФА. – 2007. – С. 87-89. (0,17 др.а.).

Інші публікації, що додатково відображають результати дисертації

67. Ватаманюк-Зелінська У. З. Визначення ефективності бюджетного фінансування об'єктів виробничого підприємництва / У. З. Ватаманюк-Зелінська, М.В. Римар // Вісник Львівського державного інституту новітніх технологій та управління імені В'ячеслава Чорновола. – Львів : ЛДІНТУ ім. В'ячеслава Чорновола, 2011. – Вип. 6. – С.61-73. (Серія "Економічні науки"). (0,76 др.а. Особистий внесок: 0,72 др.а. – проведено аналіз ефективності бюджетно-фінансового забезпечення розвитку підприємництва).

68. Ватаманюк-Зелінська У. З. Міжбюджетні трансферти / Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України // кол. авторів [заг. редакція, передмова Ф.О. Ярошенка]. – К. : Зовнішня торгівля; УДУФМТ, 2010. – Глава 16. – С. 266-268. (47, 73 др.а. Особистий внесок: 0,16 др.а. – коментар до глави 16 "Міжбюджетні трансферти").

АНОТАЦІЯ

Ватаманюк-Зелінська У.З. Формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України, Тернопіль, 2016.

Дисертацію присвячено розробленню концептуальних і методологічних положень, а також прикладних рекомендацій щодо формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища.

Обґрунтовано концепцію формування і використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємств із урахуванням кон'юнктури підприємницького середовища, яка гармонізує інтереси суб'єктів підприємницької діяльності та базується на моделі формування інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища, як системи складових збалансованого розвитку підприємств, які сформовані екзогенними та ендогенними факторами впливу, що мають ознаки інтеграційності. Розроблено концептуальні засади формування інтеграційно орієнтованого підприємницького середовища на основі виявлення системних характеристик його технологічних, економічних, інституційних та географічних чинників, що дає змогу визначити прийнятний аналітичний інструментарій для проведення діагностики параметрів інтеграційності підприємницького середовища із метою використання механізмів інтеграційної взаємодії підприємствами. Запропоновано метод побудови механізму інтеграційної взаємодії підприємств через виокремлення його характерних елементів (мети, завдань, принципів і критеріїв формування та методів, моделей, зв'язків і результативних показників його використання), що є спільними для будь-якої організаційно правової форми господарського об'єднання підприємств і підприємницького середовища у якому це об'єднання функціонує. Представлено методичний інструментарій до оцінки впливу параметрів інтеграційності підприємницького середовища на ділову активність промислових підприємств.

Ключові слова: інтеграція, розвиток, ефективність, механізм, управління, види економічної діяльності, організаційно-правові форми, підприємницька діяльність.

ANNOTATION

Vatamanyuk-Zelinska U.Z. The creation and use of integrational interaction mechanisms of enterprises considering the business environment conditions – On the right of manuscript.

Thesis for obtaining scientific degree of a Doctor of Economic Sciences by specialty 08.00.04 – Economics and Management of Enterprises (by economic activity). – Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Ternopil, 2016.

The thesis is devoted to development of conceptual and methodological basis and also applicable recommendations for creation and use of mechanisms of integrational interaction of enterprises considering the situation of the business environment.

The researched concept of formation and use of integrational mechanisms of interaction between enterprises taking into account the conditions of the business environment, which harmonizes the interests of businesses and is based on a model of integration based business environment. The developed conceptual bases of formation

of integrational oriented business environment by identifying characteristics of its system factors that helps determine appropriate analytic tools for diagnostics of integration parameters of business environment in order to use the mechanisms of integrational interaction of enterprises.

The method of integrational mechanism of interaction between enterprises through isolating its characteristic elements that are common to any organizational legal form of the association of enterprises and the business environment in which the association operates is proposed. Methodological tools to assess the impact of integration options of business environment for business activity industry are presented.

The strategy is based on the integration interaction of program-targeted planning of enterprises and application of problem-based method for assessing the business environment conditions. This approach combines directions, programs and tools of tangible and intangible cash flow of businesses and gives opportunity to use mechanisms of integration interaction, providing higher efficiency for cash maneuvering within economic integrational unions. The principles of contractual regulation of economic relations between the companies – participants of integrational interaction that provided voluntary civil legal agreements, particularly in the area of government contracts are discussed.

In order to develop an effective mechanism of integrational interaction of enterprises the theoretical and methodological principles of assessment of need of business entity participation in economic union is improved. This approach allows you to identify the risks of integration-oriented business environment based on the results of monitoring and evaluation of business entity. The grounded scientific basis for regulating entrepreneurial activity through the development of organizational and institutional mechanisms for improvement of regulatory policy for the integration of interaction between enterprises based public-private partnership and inter regional cooperation. The improved distinction between industrial enterprises, which enables unified parameters detailing the distribution of business size, taking into account the type of economic activity and the criterion of independence.

Theoretical provisions are presented which complement and extend the existing theories of integration, providing allocation of conjuncture created business environment factors that characterize his integration. The formalization and characterization of the business environment in this form now enables identification of conditions for participation in the processes of integration and interaction mechanisms of formation and use of its realization. The categorical and conceptual apparatus of the mechanisms of formation and use of enterprise integration interaction that can be used as a basis for further development of the theory of economic integration is developed. The theoretical provisions for the integration of business relationships that are based on the preservation of identity, national traditions and potential of small and medium businesses are developed.

Keywords: integration, development, efficiency, mechanism, management, economic activities, business forms, business activity.

АННОТАЦИЯ

Ватаманюк-Зелинская У.З. Формирование и использование механизмов интеграционного взаимодействия предприятий с учетом конъюнктуры предпринимательской среды. – Рукопись.

Диссертация на получение научной степени доктора экономических наук за специальностью 08.00.04 – экономика и управления предприятиями (по видам экономической деятельности). – Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя Министерства образования и науки Украины, Тернополь, 2016.

Обоснована концепция формирования и использования механизмов интеграционного взаимодействия предприятий с учетом конъюнктуры предпринимательской среды, основные принципы которой строятся на гармонизации интересов субъектов предпринимательской деятельности и базируются на модели формирования интеграционно ориентированной предпринимательской среды, как системы составляющих сбалансированного развития предприятий, сформированных экзогенными и эндогенными факторами влияния, имеющими признаки интеграционности. Разработаны концептуальные основы формирования интеграционно ориентированной предпринимательской среды на основе выявленных системных характеристик её технологических, экономических, институциональных и географических факторов, что даёт возможность определить приемлемый аналитический инструментарий для диагностики параметров интеграционности предпринимательской среды с целью использования предприятиями механизмов интеграционного взаимодействия. Предложен метод построения механизма интеграционного взаимодействия выделением его характерных элементов, что являются общими для любой организационно правовой формы хозяйственного объединения предприятий и предпринимательской среды в которой это объединение функционирует. Представлен методический инструментарий к оценке влияния параметров интеграционности предпринимательской среды на деловую активность промышленных предприятий.

Ключевые слова: интеграция, развитие, эффективность, механизм, управление, виды экономической деятельности, организационно-правовые формы, предпринимательская деятельность.